

15. aastaküü.

H. R. Krentzmanni o.m.
Eesti MSV Muuseum
Kasmeelähe

2013

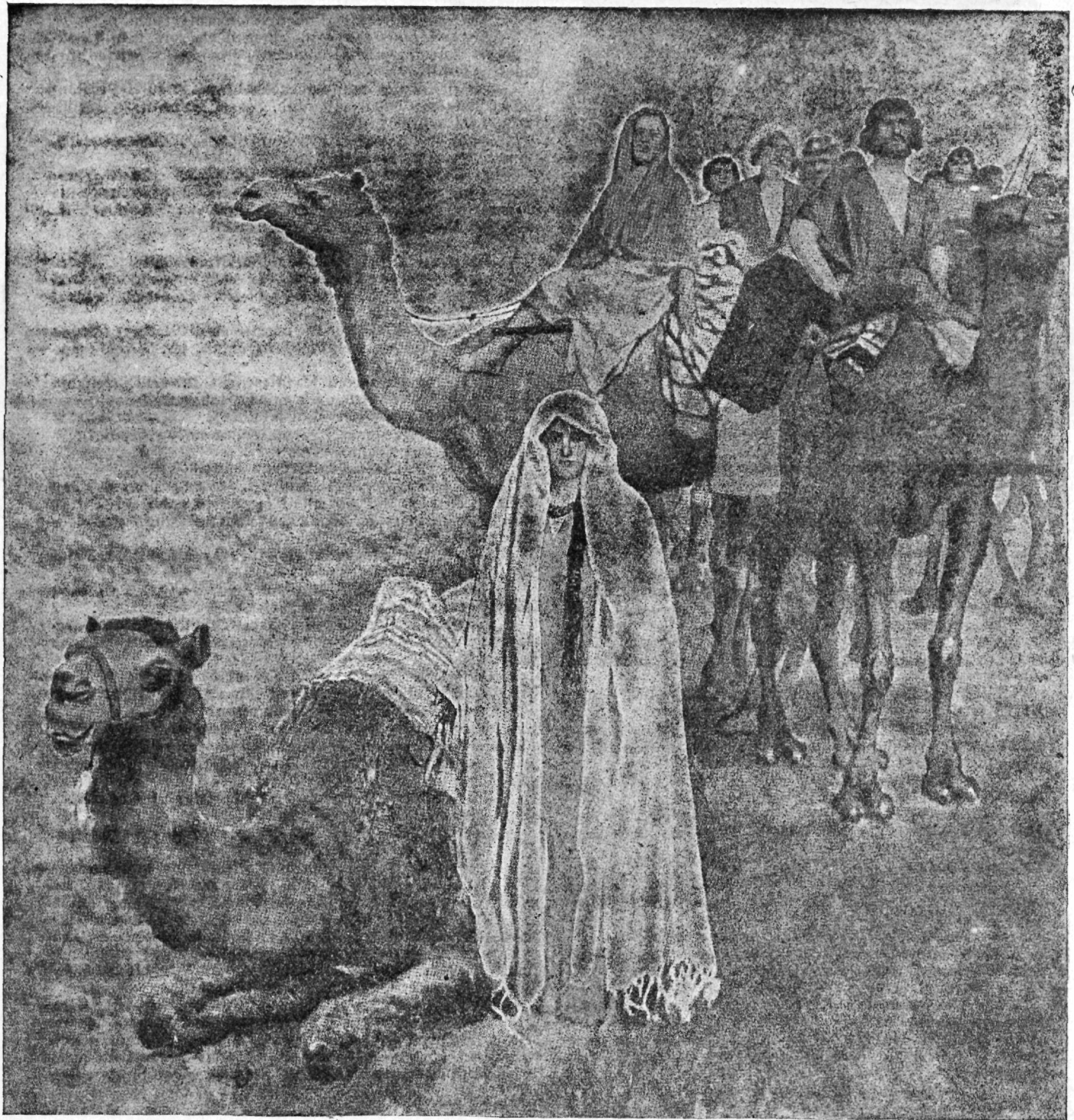
Ukset number 15 kop.

Meie Mats

Nr. 103.

Laupäeval, 6. (19.) augustil 1916.

Nr. 103

Arabia ifeseiswats kuulutamise puhul. Reisiijate karawan Arabia liiwaförbes.

Suurtükiga lahinguliinile.

Proua Leeni lahutus.

Erwald G. Seeligeri lõbus roman. (Järg 2.)

„Oh, sellega saame toime,“ vastas onu ja tähendas trepi poole.

Sealt woolas kirju kari võõraid välja.

„Baata!“ tähendas onu ühe noore, sihvala daami peale, kes abiarstiga juttu ajades lähenes. „Tore liblitas— mis?“

„Tõsi,“ kinnitas Fritz. „Suurepäralised juuksed — eeskujulit keha!“

„Noh, siis hakka külge!“ äsitas onu. „Olla pealegi tublide wanemate laps ja saawat palju raha kaasa. Anna Döring on ta nimi, Hallest pärit, waenelaps!“

„Aga,“ tähendas Fritz oma laulatusvormuse peale, „ega sa mind ometi ei taha tanu alla panna?“

„Voll, lõbutsema pead sa,“ manitses onu. „Sõrmus pista kohe tasku. Dpi nalja tegema. See on minu nõu. Ja raske see ei olegi.“

Fritz wantus.

„Sina pead sõna kuulma!“ lamandas onu. „Mina olen kapten, sina laewapois. Kui ei kuule, lendad silmapill üle parda.“

„Üle parda?“ kahtles Fritz ja keerutas sõrmust.

„Nimelt jätan su oma warandusest ilma!“ wandus onu, ja tema nägu ilmutas werist tõekarwa.

Ja kõheldes, ruttu pistis Fritz sõrmuse westitasku.

Rohe selle järele filmas neid doktor Rõndel ja tuli preili Döringiga nende juure.

Fritz leidis neiuksje kohe esimese pilguga kiitkestawa olemat. Vormiliku tutvustamise järele wõttis doktor Rõndel sõna:

„Wististe wennapoeg-pärija?“

„Noh, niilangel me veel ei ole!“ urises onu.

Preili Döring waatas oma suurte ruffiilifiniste silmadega Fritzule imestades näkku.

„Sa, herra Semmelhad!“ ohlas ta allaheitwalt. „Eilaste jaadit olete teie siin kõige kuulsam isit!“

Fritz kumardas meelitatult ja awaldas nii ditswa neuu siinwiibimise üle imestust.

„Saiguste üle siin ei kõnelda!“ tähendas närwiarst.

„Aga teie uudishimu rahuldamiseks teatan teile ametlikult, et preili Döringil wäite jüdamewiga oli. Nüüd oleme ta jälle terweks arstinud ja ta jääb meid veel mõni nädal lõbustama.“

„Jätelawitsufusele!“ jätkas preili Döring ruttu.

Fritz ei saanud taft aru, sest neuu olek oli neiuksje tagasihoidlikkuse ja naiselise ilmatundmise segu. Fritzus är- tas kriminalist.

„Teie jääte siia muidugi mõneks ajaks!“ küsis Dr. Rõndel ja puhastas endal esiti nina, siis näpitsprilli. „Soowitaksin teile arstlist rawitust!“

„Mulle?“ naeris Fritz üleannetult. „Mulle pole seda, Sumal tänatud, tarwis!“

„Ärge seda ütlege!“ õpetas arst tõsijelt. „Ra kõige terwemal inimesel on oma haige koht, kui mitte kehas, siis waimus. Peaaju loor on nii keeruline, et kergeste riffe saab. Eeltingimised selleks on olemas.“

„Ra teie juures?“ naeris Fritz.

„Muidugi!“ leppis doktor Rõndel kohe järele. „Sa kui ma ennast alati ei kontrolleriiks, kes teab, mis mul oleks. Ei olegi inimest, kel lolle mõtteid ei oleks. Suurem jagu ei saa sellest ainult aru.“

„Saigustest ei kõnelda!“ naeris preili Döring, kahmas kleidi koltu ja pistis plehku. Fritz ohlas ja doktor äigas käega üle palja pealae.

„Wäga huwitaw preili!“ ütles Fritz, kui neuu supelmaja taha kadus. „Teate tema üle midagi lähemat?“

„Ei!“ wastas doktor õlgu kehitates. „Umetisaladus!“

„Lori!“ lausus onu. „Tema ei tea midagi kindlat.“

Doktor waiakis paljuütlewalt.

„Sa on ju politseis ka kirjas,“ hüüdis Fritz.

„Noh, seda siin nii täpisealt ei aeta,“ rahustas onu Tillo. „Meil on siin wähemalt iga aasta mõni petis, kuid kaua nad siin ei wiibi. Wäikeses linnas saab kelm kohe tuttawaiks!“

„Teie tulite siis lõnetunnile?“ küsis doktor Rõndel, jutule kasulikumat pööret andes.

„Muidugi!“ wastas Tillo-onu Fritzule eest. „Lase enda läbi waadata. Rahju see juba ei tee.“

„Wastuoksa!“ ruttas Dr. Rõndel kinnitama. „Ra arstitiele on kasulik, kui nad lord terwet inimest saawad kohada.“

„See preili Döring huwitab mind kangele!“ algas Fritz jälle. „Mina ei saa temast targaks, ja minu kriminaalne waade pole mind veel iial petnud.“

„Sm!“ urises doktor Rõndel. „Teie ajate siis Sherlot Holmeje jälgi. Kuid ärge unustage, et see joon nõrgameel- suse tundemärki kannab. Olge hoiatatud. Jälleäge- miseni!“

Pikk sammel lahkus ta. Pikkade jalgadega wõrveldes oli ta pealmine kehaosa liig lühite.

„See hirmutab sind ainult!“ trööstis onu wennapoega.

„Usud sa, et siin kõik klapiib?“

„Eefel oled sa!“ sajatas onu. „Kui mina sinu wanune olin, ei küsinud mina seda iial. Mina lõbustasin, ja kuidas veel! Kui midagi patutakse, siis kahma kabe käega kinni!“

Selle järele oli Tillo-onul wainne läbirääkimine selle prouaga, kes lauatorra määras. Eõnalalual istus Fritz onu kõrwal ja tema wastas istus nagu tellitud Anna Döring. Onu suureks meeleheaks wõttis Fritz kohe õnge. Preili Döringgi näis Fritzule olemat oodanud.

Nii kadus õhtupoolik nagu õhk. Fritz tegi enda onu kõrwaltoas koduselks, esitati kohwilalual jälle hulgate daamidele ja herradele ja istus pärast õhtusööki Tillo-onu seltsis teemasina ja rummipudeli ees. Fritz oli Semmelhad ja ei awaldanud sellepärast alkoholi wastu mingisugust wiha.

Kui kolmas klaas joodud, pilutas ta filmi ja filmitfes miljonit kõrvalt. Kuid see jäi ja jäi.

"Mina ustusin, et miljonärid ainult wahuweini joowad!" julges Fritz tähendada.

"Niisugune miljonär mina ei ole," naeris onu laia lõuaga ja lõi lasti enesele reie peale.

"Terwisets!"

Nii istusid nad keskööni. Lillo-onu sai ikka jutukamaks, rääkis Jangtse jõest ja waletas wiimaks kui ajaleht. Lõpuks ei näinudki ta enam, mida jutustas.

Kui Fritz hommikul ärkas, oli tal põhjust pead sügada ja oigada: "Jšand Zumal, pärimine ei ole sugugi nii terge asi!"

Kell pool kaksteistkümmend paluti teda läbiwaatusse. Segaste tunnetega astus ta kōnetuppa. Doktor Nōrenberg pattus tale isēraliku tooli, doktor Rōndel kirjutas protokoll.

Ja siis algas küsimisterodu, nii et Fritz pead suitses. Kes wanemad, kes wennad-dēd. Kas leetrid, tiiskust, waimuhagust olnud. Kas on und, wāsimust, walgeid täppa, wārisemist, peawalu?

"Grokiwalud!" oigas Fritz pilukile filmil.

"Rōnewiga!" konstateris Dr. Rōndel ja tegi šurnali tähenduse.

Dr. Nōrenberg filmitse- asja rōõmsamast küljest.

"Abielus?" küsis doktor Rōndel, mille peale Fritz tuimalt jah ütles.

"Õnnelik abielu?"

Selle üle pidi Fritz weel järele mõtlema. Sest ta ei teadnud tēste filmapilgul, kas ta abielu õnnelik oli. Sest mõnikord ta ei märganudki, et abielus oli. See tuli Helene. Igatahes oli Helene wāga hea naine. Jial ei ajanud ta peale, ja Fritz tekitas õlgu.

Nüüd pidi ta riided ära wõtma; teda kōpiti ja kōbati ja kuulati. Dr. Nōrenberg pistis tale mitu korda nōõp-nōelaga selga. Aga rumm, mis tal weel pealuus teeras, oli nōelast kangem. Dr. Nōrenberg kōppis tale hōbewasara-aga pōlwe otša. Fritz reageris ainult nōrgalt, sest ta pea oli nagu špelgapeša.

"Teie olete eila kōwa ülewal olnud?" küsis Nōrenberg awalitult.

Fritzul oli hābi selle peale tōdetruult wastata ja ta raputas pead.

"Sheema B la?" ütles doktor Nōrenberg ja doktor Rōndel kirjutas sedeli.

See anti Fritzule kätte, kui ta jälle riides oli.

"See on teie pāwaford!" õpetas Nōrenberg. "Soo-witan seda taita!"

"Seal puudub weel midagi!" ütles Rōndel, formulari peale tähendades. "Kōige armsam tegewus?"

Fritz mõtles ilmaaegu järele.

"Noh, teil ometi mõni armsam tegewus on!" manitses Nōrenberg lahkest. "Sōõmine? Joomine? Wōi armastus?"

Fritz wangutas pead.

"Noh, mis te naitufeks sel filmapilgul soowite?"

"Mina?"

"Teie — usalbage meid! See on wāga tājhtjas."

"Õlgu — mina soowin oma onu miljonisi."

Dr. Nōrenberg tänas ja awas ukse. Rōndel aga kirjutas: "kriminaalst ja pārandu-šehillija".

"See on liig! Ta pole ju weel meie haigegei," ütles Nōrenberg.

"Mis weel ei ole, wōi's saada," wastas Rōndel.

Kuid Nōrenberg raputas pead.

Fritz ei tahtnud prei.š Dōringit treshwata, sellepārašt tegi ta pika kōwera tee. Tal polnud tuju lōbutsemiseks. Alles šohwal pitutades paranes asi. Ta wōttis sedeli ja luges:

"Pāwaford herra Fritz Semmelhackile: 8—8,30 esimene eine, 8,30—9,30 jalutamine, 9,30—10 kōnetund, 10—10,30 teine eine, 10,30—12 supelus ja rahu. 12—1 waimutōõ. 1—2 kōuna. 2—3 rahu. 3—3,30 kolmas eine, 3,30—5,30 jalutamine. 5,30—6,30 pitutamine. 6,30—7,30 kirjutamise jne. 9,30 magama.

Kuulipildujaga lahinguliinile.

Fritz waatas kella. Warsti üks.

"Waimutōõ!" urises ta ja jäi magama.

Õõmalaul puudus ta. Lillo-onu oli rahutu ja lāts teda waatama. Fritz jäi pikali.

"Aha," naeris onu. "Rummawalud? Kūll sa juba harjud!"

"Wōi wōõrutan sinult joomise ära!" oigas Fritz hādas.

"Ei seda ole. Kuid meie wahkord peab selgima. Ma tegin hiljuti testamendi. Sina oled peapārija. Aga ainult ühel tingimisel.

Fritz tōstis walutawa pea uiles.

"Et sa enda naisest lased lahutada!"

Wupsti! oli Fritz jalul.

"See on sigadus!" mõirgas ta. "Pōhjata alatus!"

"Ütlede sa?" wastas onu wilult. "See teeb sulle ju au, et wihafeks saad, aga mina näen kaugemale. Helene ei kōlba sulle, ei pea ka minu miljonisi saama. Mitte ial! See on minu kindel tahtmine, mida ma ei unusta, kui oma raha ka jōlle peafin wiskama!"

"Aga mis sul siis tema wastu on?" hüüdis Fritz tāie totrušega.

"Tema on Schneberking!" wastas Lillo-onu raudselt.

"Mina piisti kandwast perekonnast, kel midagi ei ole! Ja et sina ta kord wōtsid, see polnud sugugi mulle meelt mōõda. Tahad sa minu miljonitest ilma jāada, siis šōida parem kōhe Hamburki tagasi ja halka temaga turteltuifekst edasi māngima. Kuid see on wōimata. Niisugune finisult ja fina. Sa jāad tema juures lolliks, wilistafeks. Ja ma ütlen sulle, kui sa weel tana lahutuskaebust ära ei anna, siis oleme meie igaweste lahutatud!"

Fritz wajus toolile, kōbas pead ja oigas.

"Sina wōid ju parema naise saada," kōneles onu edasi, "niisugune terve poiš kui sina. Kui tahad, wōid mōne krahwititregi kōfida."

"Aga ma ei taha!" kirjendas Fritz.

„Noh, siis jääd eluaeg poismeheks,“ leppis onu. „Minul üks kõik. Siis lõbutseme üheskoos.“

„Isand Jumal!“ oigas Fritz. „Lahad sa mind siis wägise hulluts teha? Sanatoriumi sa mu ju wedasid!“

„Sa pead targaks saama, pois,“ trööstis onu. „Kirjuta tale, seleta tale kõik ära, wõta süü oma peale — lahutusepõhjust on palju. Ja kui ei ole, siis otsime mõne. Mina ennast ju ka narrida ei lase — sest raha mul on.“

Pikkamisi wõitis Fritz mõtlemissõimu järele tagasi. Nii ruttu ei lastnud ta ennast liimi peale meelitada. Oli veel olemas tagaüks. Kes aega wõitis, wõitis kõik. Kuid miljoniteft ei tahtnud ta ühelgi tingimisel ilma jääda!

„Hea siis küll!“ ütles ta ja ajas enda sirgetks. „Lubada ei wõi ma midagi, kuid ma teen wähemalt katse. Seda ei saa aga kirjalikult diendada. Ma sõidan wiibimata Hamburki tagasi.“

„Jus!“ wastas Tillo-onu rahuldusega ja wõttis pükstastuist mõned kortjunud sajamargilised wälja. „Siin on sulle raha. Homme hommikul saan sinult telegrammi teatega, kudas lood on. Head reisi! Näita, et eht Semmelhach oled ja ennaft Schneverkingidest ei lase wõrgutada. Ma heidan nüüd pisut puhkama, muidu saadaksin ju wassali.“

„Pole tarwis,“ wastas Fritz. „Kõige hiljem kolme päewa pärast olen tagasi. Kohwri jätan sin.“

„Wäga mõistlik,“ ütles Tillo-onu, pigistas Fritzut lätt ja kadus.

Fritz seisis pisut aega uimajena, siis wirutas ta utsele jalaga mis pautus, eht see küll täieste ilmsüüta oli.

IV.

Tagasi sõitis Fritz teises klassis. Halberstadtis pistis ta sõrmuse jälle sõrme. Kuid pehmest polstrist hoolimata sõitis ta wäga rahutult. Kuu ta kell 6 hommikul Hamburis rongist wälja astus, ei teadnud ta ikka weel, mis Helenele ütelda. Sõidames lootis ta selle mõistlikkuse peale. Tramwaid ja autot ta ei tarwitandu. Nägagi jõudis ta oma paha südametunnistusega küllalt wara koju. Ja enne tella-nõõbi peale wajuutamist pani ta käe südame peale. Ta tundis enda nagu trahwitud kurjategija olemat.

Kolm korda kõlastas ta, tafa ja alandlikult. Alumisel korral elaw habemeajaja teatas tale, et Helene ja Thella-tädi õhtupoolikul todus käinud. Fritz peatas filmapilgu ja läks siis Eimsbüttelisse. Nii wõi na, asi tuli korradada! Waheajal oli Thella-tädi Helene seltsis Osteri tänawale jõudnud.

„Fritz oleks wõinud ju ometi kirjutada,“ pahan-das tädi.

„Tal on parematti teha!“ wabandas Helene toruhuulil.

„Wehe kõige parem wara on ta naine!“ tähendas tädi.

„Wabanda,“ wastas Helene, „mina nii nõudlik ei ole.“

„Alga Leeni!“ hüüdis tädi peaaegu meeltheites. „Mis-sugune eesfel ja kõik see wiis aastat olid. Tuleb meelde aeg, mil sa alles teatrikoolis käisid: mis-sugune wallatu sa siis olid!“

„Jäta see, tädi! See oli siis!“

„Mis jutt see on! pahan-das tädi. „Died waewalt 26 aastat wana ja kõneled kui 60-aastane. On see korras? Ja kui hiilgawat tulewikku sulle ette kuulutati!“

„Minul puudub paraku teatri jaoks kõige tähtsam ta-lent!“ ütles Helene kergeste ohates. „Sa tead, et ma ainult kodanlike mõistlikkuse õhukonnas wõin elada. Ja sel-lepärast läksingi ma Fritzule.“

„Ma usun, sa hakkasid teda armastama?“ kurjus-tas tädi.

„Üks järgnes teisele,“ diendas Helene. „Alga miks ja mind piinad?“

„Sellepärast, et oma õnne jalge alla tallasid!“ kurjus-tas tädi edasi. „Mõttele Cilly peale, kes sinu seltsis teatri-koolis käis. Tal pole kopika eestki talenti, ka ilus ei ole ta ja ta hää ei kõlba koeralegi. Alga kuulus on ta ja raha on tal kui raba. Kas see ei aja südant täis?“

„Ei, minul mitte,“ wastas Helene. „Mina usun, kui mul midagi puudub, siis on see laps. Wististe peame ühe kaswatada wõtma.“

„Miks siis mitte kohe taht!“ hüüdis tädi wihafelt. „Wõtab 26-aastaselt lapse! Lahad sa siis rahwa pilkelauats saada? Aga muidugi, mees wiibib Dusterode sanatoriumis — tore sanatorium! — ja libitseb daamidega!“

„Seda Fritz ei tee!“ kaitstes Helene

„Mina tunnen mehi paremine!“ trumpas tädi. „Nad ei kõlba kuhugile ja Fritz weel iseäranis mitte, pealegi, kuna ta praegu selle wana tüdrukuküti mõju all seisab. Pane tähele, nad plaanitsewad midagi meie wastu, küll näed!“

Sel filmapilgul kõlises kell. Tüdrut läts awama, ja kohe ilmus Fritz. Helene kõsis pikkamisi üles ja wahtis tale tarretult otja. Tädi aga kiljatas.

„Fritz! Mis on juhtunud? Mis-sugune sa wälja näed!“

Alga Fritz oli juba toibunud.

„Mis-sugune ma wälja näen!“ algas ta muheldes. „Nagu inimene pikema reisi järele ikka wälja näeb, kui ta teadagi kodust ei leia.“

„Wabanda!“ ütles Helene ja andis tale käe.

Fritz tahtis teda suudelda, kuid paha südametunnistus ei lubanud; selle asemel wõttis ta westitastuist 20-marga-lise paberi ja andis Helenele.

„Siin on sulle su majapidamiseraha tänuga togasi. Seeford oli Tillo-onul lahtine käsi.“

„Ja see on kõik, mis sul meile on jutustada?“ uuris tädi.

„Taga targemaks!“ wastas Fritz. „Mul on hirmus palju uudist. Tillo-onul on terwis hea — paraku!“

„Sina jame inimene!“ pahan-das tädi.

„Ma tahtsin sulle just eraldi meelegahead teha, ja juba jälle lastin mööda!“ oigas Fritz. „Tillo-onu on mõnus wanaherra. Ja ma soowiksin tale pikka iga, kui ta mu miljoniteonu ei oleks. Pealegi on Guteknehti sanatorium wäga lõbus suwituskoht.“

„Mis ma ütlesin?!“ wõidurõõmustas tädi.

„Kuid sellegipärast teed ülekohut,“ kõneles Fritz edasi. „Ta on nimelt sellegipärast üsna lugupeetud sanatorium ja mitte sugugi mis-sugune kui mõni teine, kus noored mere-waesled paremate seisuste tütreid tanu alla sobitatakse. Tillo-onu on häis kätes. Ja groffi wõib ta juua, kui palju ise tahab. Praegu on tal naisewõtmiseplaan.“

„See pole kõik!“ hüüdis tädi, eht küll ta seda juba raskusti.

„Fritz, sa luiskad!“ ütles Helene rahulikult.

„Wabanda,“ palus Fritz, „ma luiskan tõeste. Tahaksin ainult tädit pisut tolgata.“

„Mind see ei huwita!“ wastas tädi kõrguslikult, kuna ta ise aga weidi punastas.

Fritz oisist nut jutuainet.

„See on kõik?“ küsis Helene natuke aja pärast.

„Kõik!“ kinnitas Fritz filmi niimoodi üles liües, et Helene ta rahule jättis. „Teie terwiselid ma parem ära ei annudti.“

„Ja mis tähtsat oli tal sinuga rääkida?“ uuris tädi.

„Mina pean koha ära andma ja tema juures elama. Selleks annab ta mulle raha.“

„Ja sina wõtsid paktumise wastu?“

„Weel mitte!“

„Kuid tahad seda teha? Mis-sugune mammonajulane!“

„Armas tädi,“ ütles Fritz pisut kõrgilt. „Esite on jutt Tillo-onu miljoniteft, see pole mitte ainult tühi mammon, waid hull raha, ja teiseks pean ma selle raha oma järeltuli-jatele alles hoidma.“

„Sina?“ Thella-tädi naeris pilkawelt „Kus ju järel-tulijad õige on?“

„See lootus pole weel lõpunud,“ arwas Fritz ja lijas juure, et tal kõht tühi olemat.

Warsti istusid nad õhtulaul ja Fritz muutus filma-nähtawalt elawamaks, wallatumaks. Wiimaks tegi ta ette-panetu kõhwiimajasse minna.

„Tädi tuleb kaasa!“ otjastas ta ja toppis tädile wägise mantli selga.

(Järgneb.)

Enna, ära nuta.

Ära nuta, armas enna,
Balust südan waiqista;
Juba särab koidupuna
Ja ma pean lahkuma.

Seejuhiks olgu mulle
Bisar sinu filmadest,
Olgu see seal kaitsjaks mulle,
Hoidku mind seal surma eest.

Ja kui langen sinna maha,
Maetaks mõdra mulda mind,
Palweta siis mu eest, enna,
Kui ei tulkfu enam rind.

Seltfimehed mind siis matwad,
Risti haual panewad,
Risti peale kirjutawad:
Lahingus ta langenud.

Isamaale mina elan,
Isamaale suren ka.
Tema eest ma wahwasti wditslen,
Et saaks teda wabasta.

Ja kui surm eht mind ei taha
Ja kui tulen tagasi:
Wõidumärgid eht wad rinda,
Lõttad wastu rõõmsaste.

S. M.

Uulits Trapesfundis.

Friedrich Kuhlbars 75 aastane.

Braegune Cesti kõige wanem luuletaja on üks nendest, kelle kohta wanasõna tõde: „wogusal weel on sügaw põhi“, isearanis täielt ja suurelt maksab. Koguni teisei kui kaugelt juurem oja Cesti kirjanduse tegelased, on Kuhlbars terwel oma eluajal enda isikut nagu peidus hoidnud, ta pole ialgi ega kusagil end awalikus elus näidanud, ei mingist liikumiseft oja wdtnud, waid ainult ja üksi oma ametitööle (kooliõpetaja kutsele) ja kirjanduslisele tegewusele elanud. Ning jelleski on ta otse ülearu tagasihoidlik olnud, kuna suurema oja oma tödest mitmete warjunimede all (nimelt Willi Uudi) on awalbanud. Koguni wagune ja ühtlane on tema terve elukäik olnud. Tartumaal Sangastes koolikoolmeistri pojana 5. aug. 1841 sündinud, õppis ta 1859—1861 Tartu esimeses kooliõpetajate seminaris ning arenes seal ojava kaswatus-teadlase inspektori Maassi juhatusel tubliks koolimeheks, sai siis 1862 Wiljandis algkooli õpetajaks, kus ta terve inimiseea, 33 aastat, ojawalt ja mõjulalt oma kaswatusetööd tegi, ühtlasi ka paaris teises koolis tundisi andis. Wäga suur on nende Cesti noortemeeste hulka, kes Kuhlbarsilt oma hariduse on saanud, mitmedki nendest on pärast tuntud õpetlasteks tõusnud.

Kuna Kuhlbarfi tublit koolitegewust ainult ta ümbruskond tunneb, on aga tema kirjandusline töö terve Cesti rahwa omaks saanud. Ja selle tähtsus on suur. Selnimeetatud põhjustel ei saanud Kuhlbarfi nimi kunagi laiemalt tuttawaks, noorem põlv ei tunnegi seda wahest enam. Kuid paljud luuletööd on meie kirjandusele paremaks ehteks, mitmed tema laulud on üsna rahwalaulu moel igauhe suus helisemas, waimu kosutamas ja meelt lahutamas. Kuhlbars on Koidula kõrwal kõige tähtsam meie isamaaline laulik, selle lauludel imelik hoog ja külgetõmbaw wõim on, wägewalt sütitaw ja waimustaw. Näitujeks: „Cestimaa mu isamaa“, „Kui Kungla rahwas kuldse a'al“, „Oh kalsuwald“,

„Endla wee ääres“ jne. Cesti muinasaegne luuleilm on otse Kuhlbarfi eri-tödwäli, milles temal wäärikuft mõistujat ei ole. Aga ka tundeluules on Kuhlbars laulufi loonud, mille wäärtus ial ei wanane. Tema toimetatud „Laulik koolis ja kodus“, ning „Wanemuine“, said Cesti ärkamise algul ligi pooleaja aasta eest Cesti kunstilaulule otse põhjapanijaks ning on meie muusikaelu ülisuurelt edendanud. Nendes leiduwad luuletused „Ohtulaul“, „Linu, mu laps“, „Teele, teele kurekesed“, „Metkas kaswas maasikas“ jne. on Cesti laulule raudwaraks.

Kuhlbarfi luules on keel selge, soraw ja idaw, siu tuumakas, mõtterikas ja õige kujukas, selle mõjul jääwad tema laulud küll meie rahwa suus helisema, kuni Cesti laul üleüldse olemas on.

Nastal 1895 lahkus R. oma koolitegewuseft ja on sellest saadik usinalt ja hoolsalt Cesti minewiku uurimises tegew, milleks kohanimeft ja muid mälestusi korjab. H. P.

„Meie Matsi“

tellimiste wastuwõtmine wältab edasi.

Tellimise hind kättesaatmisega aastas 5 r. 50 t.,
6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 t. Toimetuseft ise ära wiies: aastas 4 r. 50 t., 6 kuu eest 2 r. 30 t., 3 kuu eest 1 r. 30 t. Ilmub iga laupäew
Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada.

Toimetus ja talikus:

Tallinnas, Harju ja Riitli uulitsa nurgal nr. 46/15,
„Teaduse“ raamatukaupluses.

Pärismaa.

Otto Höcker.

(Järg 5.)

"Seie teate väga hästi, et minult võimatut asja nõuate!"

"Noh, siis olete minu vastuse ise oma sõnadega saanud. Mõistke mind dieti. Teie ise näite tubli mees olete, ja kui teie nende liigist ei oleks, kes nüüd minu elutööd õnnistavad, ma ütleksin teile kui väimehele tere tulemast. Nii aga ei või minu ja teie vahel mingisugust ühendust olla."

Wihaselt lõidwad Gordoni filmad särama.

"Aga see on ju loomuvastane walfus! Saage ometi targaks, mees!" hüüdis ta.

Munit lõikas ta sõnad järju käeligitusega kätti.

"Mis õigus on teil arvata, et ma mõistusest räägin?" hüüdis ta. "Mina ei või väimeest tarwitada, kes mu elualust õnnistab. Ja mina ei või ka tiitart tarwitada, kes minu wastaste kilda läheb — suu, oota, kuni sind küsitakse!" hüüdis ta karedalt Emilyle, kes huuled wabanduseks awas. "Mina ei ütle mitte, herra," rääkis ta waljuste edasi, "et oma tiitart keelan teie naiseks saama — ei! Emily peab wabalt otustama, just nii, kudas ta süda ja siidametunnistus teda ajawad. Ja tahab ta teie naiseks saada, mina ei keela tale ta päranduse osagi. Ei wähem ega enam saa ta minu käest, ei õnnistust, ei wannet. Aga siis ei või ta enam miuu tiitart olla — see on kõit. Mina ei falli oma ümbruses leigeid inimesi — minu poolt või minu wastu! Ja nüüd küüge tema käest ise!"

Nüüd wabastas neiu enda isa rinnalt, pööras pikkamisi armastatud mehe poole ja waatas tale kustunud pilgul otja.

"Mister Harland, mina pole teile mingisugust luba annud mind mu isalt kofida," ütles ta hääletult. "Kui teil minu wastu südames tõeste midagi peitub, siis lahtuge meie talust ja ärge tulge iial enam siia tagasi!"

Gordon Harland seisis kui walgust tabatud. Uskumata wahtis ta neiuile silma.

"Ara ruttal!" manitses talunif. "Sina pead otjustama, aga mitte kellegile rõõmuks ega kellegile kurbuseks. Ra kui see mees seal mulle meeldis ja ma teie käed õnnistades wõitsin kofku panna, peaksin ma sinu temale kaotama. Seda on taewas tord juba nõnda seadnud, et naine omale uue maailma mehes ja hiljem omas perekonnas leiab. Ma ütlen weel tord: mina ei taha sinu õhwrut, ja kuigi me tulewikus ta wõõraks peaktime jääma, wähem lugu ei pea ma sinust ometi iialgi!"

"Minu otjus on kindel," ütles Emily tasakesi oma ette nuttes. "Mina jään sinu juure, isa!"

"Wahest sellepärast, et sa seda surewale emale töotafid?" küüsis asunif.

"Ei, isa, ema oli ju nii hea, et ta mulle ifegi selle andeks annaks, kui ma temale antud töotuse unustaksin," hüüdis neiu liigutatult. "Aga ma jään sinu juure, sest et ma teifite ei wõi. Sina peaksid mind enese juurest otse ära ajama ja ifegi siis — tuleksin ma sinu juure ometi jälle tagasi!" nuufsus neiu waljuste.

Süüsi aega walitses taas waitus. Kuulda oli ainult ife-äralktu meeleliigutusega alla tütre peale waatawa asuniku sügawat hingamist ja tütre nuttu.

Siis lastis Tom Dugan pilgu mahalöödud kofilase peale lehwida.

"Kas olete minu lapse otjust kuulnud?" küüsis ta.

"Ei — ei, see ei wõi Emily tõfime otjus olla!" waidles Gordon ägedalt. "Mina tean, et ta mind armastab ja minu pühamate tundmustega ei wõi mängida."

Paludes tahtis ta neiu läheneda, kes oma näo isa rinnale peitis. Kuid Tom Dugani tõrjuwalt ülestõstetud käfi hoibis ta eemale.

"Lubage, herra, et mina enne räägin," ütles asunif karedalt. "Meie olime alati auwad wastafed, ja ma usun, et selleks ka edaspidi jääme. Uskuge mind, mina ei awalda Emily peale mingisugust mõju, ei teoga, ei sõnaga, tema jääb oma otjuste ifesewisaks tegijaks täna ja homme ja

igaweste. See oleks ju tergemeele, kui ta nüüd oma terwe tulewase saatuse üle mõtlematalt otfuse teeks. Aga ma tunnen oma tiitart — ta jõuab selgusele. Kes meie kõitide üle walitseb, aitab tedagi — ja kudas ta otjus ka kujuneks, mina annan selle teile teada."

Emily ajas enda sirget.

"Ärge olge minu peale pahane," pööras ta Gordoni poole. "Mina ei wõi teie kõrwal õnnelikult saada. Zätte minu ifale tema pärismaa, ärge puutuge minu kodumaa põrmu ja mina lähen teile. Ja nüüd saatku teid Jumal!" nuufsus ta.

Gordon Harland wõttis lauast kübara, kumardas tummalt ja lahtus sõnatumalt toast.

Natusele aja pärast nägi asunif teda sorgus ratsutitel minema kihutawat.

5.

Chinooktuuled puhufid. Jääkülm ja tarretanud oli weel hiline märtsikuuhommil olnud. Patsude udulinkite taha oli päite warju jäänud, kuni enne kefipäewa ootamatalt sügaw hingetõmbus talweunes uinuwaft loodusest läbi läis. Teise wilu hingetõmbusega oli maa ärganud, rinda paifutanud ja ennast ringutanud. Ja siis oli tuul puhuma hakatud, kõhe alguseft faabit kõrwetaw-foojalt. Iga järgmise tunniga oli tormifõud kaswanud, kuni ta wiimats käitel põstedel lausa tulelekifit üle talwifse maapinna kandis. Siis olid taewamärwad lahti läinud ja leekiw tuuledõht oli ränga wihmasaju soojats teinud.

Kui õo warakult kätte jõudis, ei nutnud lumi enam. Tema süllapaksuste müüride sisse olid augud löödud ja tuhanded otjafed woolafid igalt poolt mägedelt alla.

Chinooktuuled puhufid.

Nende hulmifesse segas ennast tume mürin. Mida laugemale õõ läks, seda fagedamine wingerdafid walgud läbi wimeduse ja müriješid kõuelõminab.

Üksti film ei läinud sel õõl Dugani talus finni.

Kõhe pärast pimeduse tulekut oli Bill, õe tungiwateft palweteft hoolimata, ratsahobufega ülemifesse orgu jõitnud, kus nende endife toreda karja jätifed seifid, et seal karja põgenemifit takistada, kuigi ta ükfi seal suurt midagi ei wõinud torda faata.

Emily wiibis isa selfis elutoas. Aga eht küll laelamp walguft andis ja luugid finni olid, fiiski säras walguwalgus ifta fagedamine ja fagedamine läbi pragude tupp.

Wana asunif jalutas, käed selfa peal, toas edasi ja tagasi. Wäljas lahtilastud elementide kaswaw wiha oli ta rahutus teinud; aga tema ei wäfinud iga filmapilguga kaswawat tormihulumifit ja taewast suurfikimürinat kuulamaft.

"Kui ometi Billgi kodus oleks!" kurtis Emily, kui kõue-ürin wäljas enam waitida ei tahtnudki ja maja alus-ürinid juba wabifema hakkafid. "Kuhu sina läheb, isa?" küüsis ta siis kohtudes, kui nägi, et wanamees krae ülles teeras ja kübara sügawaste pähe tõmbas.

Tom Dugan astus tema juure ja filitas harjumata õrnusega tema kahwatanud palgeid.

"Õled muidu alati wapper ja tark tüdruk olnud, Emily," ütles ta julgustades. "Mispärast heidad sa nüüd meele, mil meie wabastajad lähenewad — mis? Kas ei ole ma alati ütelnud, et chinooktuuled tulewad? Nüüd on nad tulnud ja mina lähen neid teretama!"

"Chinooktuuled —?"

"Kas tuuled orelihäälifit kofinat? Jah, need on nemad! Hoidku nüüd herrad all oma tammifit!"

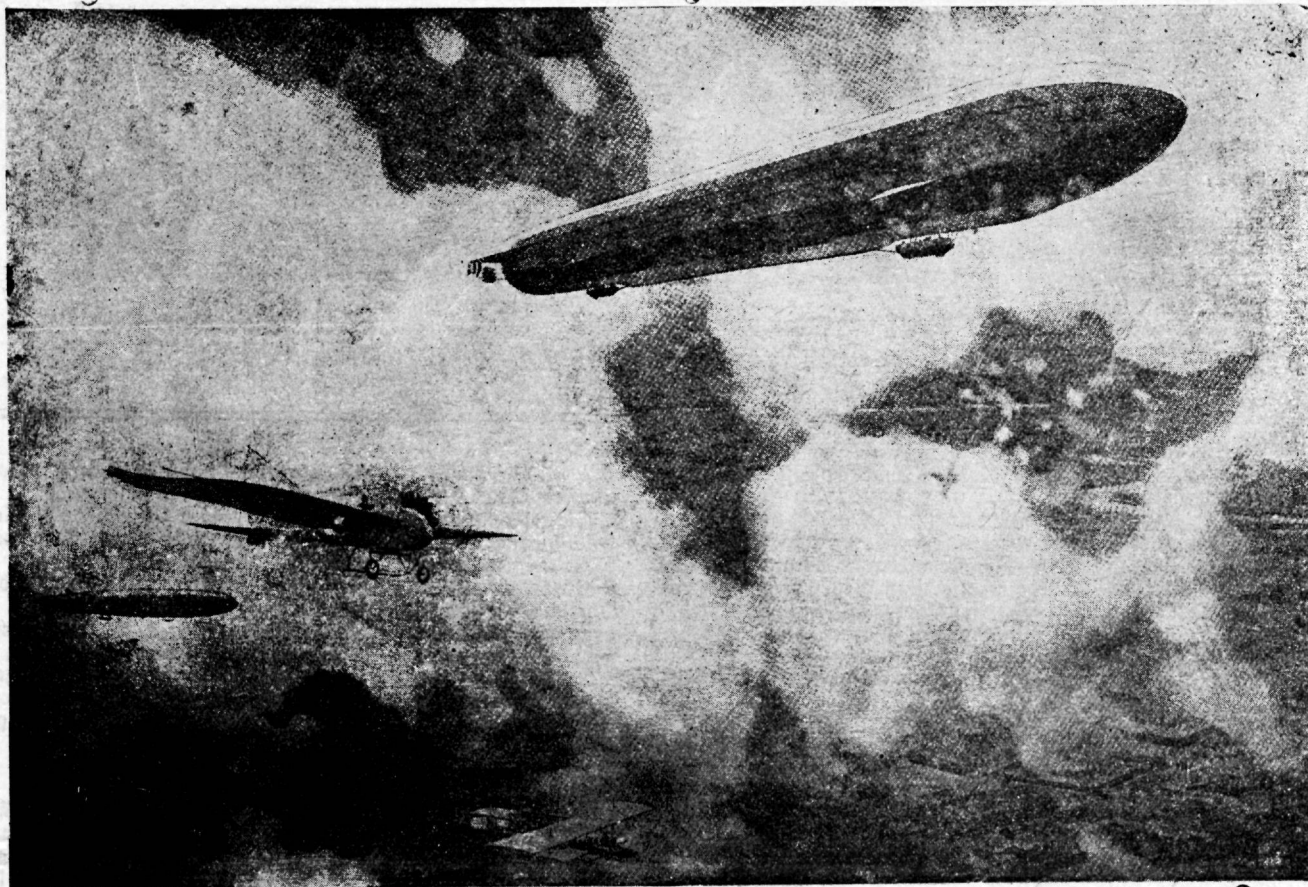
Ta sammus ukseft õue.

Kuid warsti tuli ta jälle tagasi.

"Jõgi tõuseb määratumalt," ütles ta. "Wesi ulatab ju warsti kalbani. Aga kui ta ka üle peaks tulema, ära karba. Kord, kui sina alles kättis olid, ulatas wesi meil toaski mitu jalga kõrgele, kuni ta kahanewa tormiga ihes kadus. See on kõige kõrgem aste, kõrgemale wesi ei tõuse. Selle eest kannawad maaalusjed salaurkad hoolt."

Ta uueste sammus wanamees toast õue.

Wihma tuli kui oawarrest ja lõpmata järjes särasid walgud üheft oruotkast teise ning matfid ta finikasrohelifesse walgufesse.

Šhuwõitlus.

„Sunit pani seda waewalt tähele. Tema ei hoolinud ka wiimast, mida huluro torm tale näkku pekksis. Jõgi hakkas ilka enam ja enam tõusma, ilka rutemine ja rutemine. Seda nägi talunik wälguwalgusel, kui ta pilk kiirast jõesängi otks ja selle asemel laia järwe nägi, mille peal lained woogafid.

Ta süida rõõmustas ja hõiskas. Loomuwastane palawus õhus täitis ta südant meeldiwa lõbuga.

Chinooktuuled puhufid.

Nad fosistafid tale tõotades kõrwa, mis nad kõik teha ja toimetada tahtwat. Oi, kuidas nad mäeharjalt alla puhufid! Kudas nad pühkifid! Mina taltjutamata hüglafed, kes iga talistuse mängides ära wõitfid, talistuse, mis nende wõidutõõd wõis peatada; kes teest, mida nad igawest ajast saadil käinud, kõrwale ei kaldunud; kes woogawateks mäejõgedeks muudetud lume wanadele teedele juhtifwad! Ja siis tuli kohtupäew! Kuni paljumüüriksed tammid wankuma hakkafid, kui metsikult mäest alla tormawad ojad ja weekogud endid enam kunstlikult loodud kanalitesse ei lastnud sulguda, kui ühes nendega raskejuurtikiwägi tuli, ülesjuuritud hüglapuud, sajaaastafest unest äratatud kaljumürakad! Oma peatamata häwitusejooksul tegiwad nad üheainsa õõ sees kõik puruks ja pihuks, mis sadanded inimesed-härjapõlwafed aastate jooksul loonud, tegiwad pühadufest ilma jäänud maa jälle Jumala maaks, aitafid maalapikese omanikkude jälle wõitu saada wastaste ja waewajate üle, kes teda siit wälja tahtfid wisata!

Sehwiate juustega, nagu tormist ja wiimast piitsutatud, seifis Tom Dugan oma naise haua ees ja raputas

raskeid kaljumürakaid, nagu oleks ta magajat nende all oma õnne kaasteadjaks teha tahtnud.

„Ema, chinooktuuled puhuwad! Weed peawad kohut, ema — kannawad selle eest hoolt, et keegi sinu puhlepaita ei wõiks ekfitada!“

Mida lähemale keskõõ jõudis, seda hullemine hakkafid elemendid hullama. Kõrgufest tuli kohin. Lumeharjad wankufid ja kukufid ja nende asemel woolafid weed purtskaewudena mäekülgi möõda alla, ise mürinat tehes.

Hõifates sirutas wanamees oma käed wingerdawate wätkude ja orgu woogawate wete poole wälja.

Tema päästjad ja wabastajad!

Nad olid aga ka peaaegu liig head. Aga Tom Dugan naeris muretumalt, kui majauks lahti kisti ja selle wahel Emily wäriwem kuju ilmus, toast woolaw walgus aga rõõdu trepi jalal lastuwa wee peale langes.

„Pole wiga, laps, ära kardda!“ hüüdis talunik. „Wõib ju olla, et põrand märjaks saab — pole tarwis pesta! Oho, nüüd on meil jälle wett — ja usu mind, sellest ei tule meil nüüd ial enam puudust!“

Puhuge aga edasi, chinooktuuled! Tehke põhjalit, täis töö!

* * *

Gordon Harland oli wäike wabatahtliste salgaga Dugani talu poole teel. Wnre Emily ja tema omaste saatuse päraft ei olnud teda talistada suutnud kardetawat õõfist jõitu ette wõtmast. Wäike koguke julgeid mehi oli temale seltsiks tulnud, et surmahädas wiibiwale asunitupere-tonnale abi ja päästmist wiita.

Johannes Rõemus,
Wabatahtlik obwitter.
Teadmata kadunud.

Richard Wisnapuu,
Tartu kr.
Segewas sõjaväes.

Jüri Hubel, Tartu maalt. Seg sõjav.
Peeter Lamm, Tartust. Seg. sõjav.

Jaan Wendelin,
Wastemõistat.
Segewas sõjaväes.

Salastamatalt kihutas Gordon oma hobust itka kiiremale käigule.

Korraga, veel äkitsenemalt kui ta esimesel korral sügawal oma all Dugani talu näinud, nägi ta seda jälle, hall-rohelisena waheta wingerdawate wälkude walgusel. Siis, kui neid jälle walgufeta pimedus ümbritses, kuulstwad ratsanikud läbi tõuemürina ja hooti neid otse sadulast maha tõugata tahtja maru alt jügewusest tumedat ammumist. See tuli hädaohtu aimawate weiste suust.

Sullu kiirusega kihutasid ratsanikud winda-wända mäeteed mööda alla. Peaaegu wahetpidamata walgustasid walgud nende teed.

All sawad nad Bill Duganiga kokku, kes walguswalgel suurt loomakarja, kes kõik ühes mütsatus oli, serpentiniteed mööda mäest üles katsus ajada.

Nad andsid üksteisele tummalt kätt.

„Sõitke ees!“ hüüdis Bill siis karedalt. „Mina pean enne loomad ära päästma! Mädale minu omasteid!“

Ta hääl wärises äkitselt.

„Ülemine orusuu on puutüwede ja kalgudega nagu kinni müüritud, muidu oleks siin all juba täielik uputus! Aga kui kaua panewad nad wastu? Mina kardan, meie oruse on wiimane päew tulnud!“

Edasi kihutasid Gordon Harland ja tema mehed sorgus ratsutitel. Itka mäest alla. Kui nad asuniku maja ees seiswale lagedale platsile jõudsid, tundsid nad, et hobused juba jalgupidi wees sulistatid. Ja kui nad sadulast maha hüppasid, ulatas neile wultsew wesi juba põlwini.

Sele walguliir näitas Gordonile asuniku. Nagu nõiu-tult seisis see eelmise röödu peal, mille ülemine aste juba laia järwe woogudesse oli kadunud ja laotas, ilma tulijat tähele panemata, käed nagu teretades lähenewate wete poole laiali.

„Kohutupäew!“ hüüdis ta meeleliigutusest wärisewa häälega.

„— ja lepitusepäew!“ käis Gordonil mõte läbi pea.

Ta ei peatanud asuniku juures kauem, sest elutoa läweli silmas ta Emilyt.

Kui neiu teda nägi, tuli kerge kiljatus ta suust. Kohkunult taganes ta tupp.

„Teie olete wõitnud!“ nuuskus ta. Ja wingerdawast walgust pimestatud lõi ta käed filmade ette. Ühtlasi põruw tõueõmin näis maja põruma panewat. — „Ah, see on wiimane — nüüd tuleb ots!“

Aga Gordon wõttis ta läewarvest nagu wannutades kinni.

„Nüüd pole asjata kurtmisefeks aeg!“ hüüdis ta. „Tawis on paremad asjad kokku pakkida ja päästa katsuda. — Pange käed ta külge!“ hõikas ta seltsimeestele. „Kõige hiljem pooltunni pärast olgu maja tühi ja meie teel!“ Siis jälle Emily poole pöördes: „Ma rääkisin Billiga ülewal — tema tuleb worsti ja aitab meid!“

Seal lähenesti ta juba: wesi pritsis ta tulekul röödu ees üles kõrgele.

„Tulge kaasa — meie paneme hobused suure plaanwanfri ette!“ hüüdis ta Gordonile.

„Lollus!“ hüüdis tema juure astuw asunik. „Ara lafe ennast araks teha, Bill — wesi ei wõi enam kõrgemale tõusta — ta on juba wiimase wõimaluseni tõusnud!“

„Ta on ju alles tõusma hakanud!“ hüüdis Gordon Harland. „Kas teie siis itka weel ei taha aru saada, et ärawoolamifewõimalust enam ei ole, mees? Wesi, mis mägedelt tuleb, jääb siia ja muudab terwe oru järweks!“

„Seda te waletate, mees!“ ktsendas Tom Dugan. „Mina olen näinud tema tõusu ja langemist, kui teid weel polnudki. Ra siis oli ta niisama kõrgel kui täna ja langes ometi. Tagapool kalgumurgas langeb jõgi jügewusesse, ja sinna kaowad kõik weed!“

Kärkitult ringutas Gordon käsi.

„Jah, waremalt küll, nüüd aga mitte enam! Nüüd takistab neid orutamm sinna woolamast. Teie chinooktuuled on seda ainult waremalt teinud, mida orutamm pärast walmisraamist alati saab tegema: mõne minuti pärast lainetab teie orus järw!“

Wanamehe määratsew naer katkestas ta kõnet.

„On tarwis langemaid mehi kui teie, kui chinooktuuletega tahate walmis saada!“ hüüdis ta. „Küll näete, mis teie tammidest homme on järele jäänud!“

Gordon ruttas temast mööda jälle tupp, kuna Bill wäljas hirmunud hobustega wõitles. Mis tale ital kätte puutus, kandis Gordon wälja wankrise, mille Bill wahetajal otse ette toonud. Rahwatult, hingeldades nagu nuutjuw laps aitas Emily palehigis töötawaid mehi.

Ei olnud palju aega. Ainult kergemad mööblid, riided, maja- ja tööginõud suudeti wankrise weelindla plaani alla warjule tasfida.

Wiimaks oli wesi toasõljiatele ju põlwini tõusnud. Ainult suure waewaga suutis ennast Emily weel jalul hoida. Wahetpidamata kõngutas wesi maja alusmüüri; itka kardetawamalt hakkasid seinad wankuma.

„See läheb mööda. Hommikul hakkab wesi jälle alanema!“ seletas Tom Dugan.

„Siis tuleme ta meie jälle tagasi!“ hüüdis Bill wäljast. „Nüüd aga tulge — tulge juba!“

„Põgenege teie,“ ütles Tom Dugan, „mina jään oma maja hoidma!“

„Aga see on ju selge nõrgameelsus!“ hüüdis Gordon. Emily langes nuttes isa laenasse:

„Tule, isa — wõi ma jään sinu juure!“

„Mina kaitfen oma maja!“ kinnitas wanamees. „Minge teie — mina ei kard. Wesi alaneb — ja homme on dif jälle nagu ta oli, enne kui teie oma orusuluga tulite!“

„Et surge siis omas laugelaelus, kui seda just tahate! Aga Emily ei tohi jääda — tema on minu oma! Kas mõistate — minu oma on ta, ja ma päästan ta wastu ta enefegi tahtmist!“

Suures ärwuses püüdis Gordon kallimat isa küljest lahti kiskuda.

(Särgneb.)

Karl Malla,
Rehtna w.
Tegewas sõjawäes.

1. Rüstaw Kaar, Dubowa tr. 2. Bruno Org,
Wõru kreisist. 3. Jüri Riitman, Tallinnast. Kõik
tegewas sõjawäes.

Hugo Lemet,
Paidest.
Autosõuhina tegewas sõjaw.

Rats waimu . . .

Piltamisi — nii kui jalakult laotas end pime õõ üle looduse, kõike oma tumeda warjuga kattes, mis päewal näha oli, ja parem oligi, et ta need rasked pilbid, mis paljudetele nii lõikawalt südamesse mõjuwad, waataja filma eest warjas . . .

Kõiki ei wõinud ta siiski mitte warjata, mis filmale päewal nii ilus, aga südamele walus näha oli, sest nii tihti täitsid äkilised walgud õhtupoolist taewaserwa, ja õhus walgatasid nii kui mängides wilkuwalt filmapilkijed plahwatused, mida surmatülwajad pommid lõhkedes sünnitawid. Kus on eemalt waadata nende lõhkest — see näitab kui üks ijeäraline suurepäraline loodusmäng olewat — aga plahwatused, mis nende lõhkest sünnitab, mõjuwad raskendawalt waatleja tundmuste peale; kes ju teab, et see ilus mäng loodusele ja temas liikuwatele olenditele hukatuses on, ja raskelt õhka iga waataja, kuna tema südames soow põleb, et see mäng rutemine mööda jõuaks. —

Wäiksel legendikul, kus päewal looduses liituwad inimse nimelised olendused äksteist häwitawid, ja kus weel praegugi nii kui midagi rasket lõhna tunda, mida nad püüsirohu suitsuks nimetawad, — lehwiswad ülewalt õhus rats waimu.

Nad nii kui mängisid — mängisid liblikapaari kombel, pea äksteisele lähinedes — pea jälle eemale lennates. Eestimene oli tumeda pilwetüki sarnane, tema tumehallist waimunäost waatajatele kohutawalt kats filma wälja, milledest määratu ahnus ja kiilumus wälja paistis, ja iga juurema tõmina järele, mida laugelt kuulda wõis, läikisid need filmad nii kui rahulolewast. Teine waim oli helesinise lewadise õhu sarnane ja tema õrnast waimunäost waatajatele paar kaastundlikku, murelikku filma wälja, milledest iga paugu järele waluhell wälja käis.

Wiiimaks said nad äksteisele lähemale, ja tasase, walust wäriwewa häälega käis üks teiselt:

„Mispärast on sul nii hea meel, kui sa häwitawat helki näed ja müürinat kuuled, mille tagajärjel süüta olendustest nii mitmedki häwitatakse?“

„Nad on seda ära teeninud — nad peawad põrmnema, selleks on nad loodud,“ kostab teine, kuna ta hääle kalgilt läbi umbruse kõlab.

„Kudas, ja millega on nad seda teeninud?“

„Zuba looduse algusest on neile seda õeldud, et nad põrmust on wõetud, ja põrmuks peawad saama — ja nii on ju wäga harilik, mis meie oma ümber kuuleme ja näeme.“

„Mga kes on neile seda õelnud?“

„Õm; rumal küsimine — juba algusest saadik, kui ilm ja kõik olendused olensid, lendame meie tema ruumides, ja ja ei tea weel, et seda on ütelnud wägers wõim, mis kõik, mis on — eluse kutsus.“

„Mga siiski ei saa ma aru — mispärast on siis kõiksused olendused elustatud — kas sellepärast, et neid jälle

olemataks teha ja surmata — kas raiud kunstnik kuu selle tarwis, et teda peale walmis saamist purustada? — Milles on kuu süüdlane kui ta wast kunstnikule meelejargi ei ole? On ju kunstnik teda ise oma tahtmise järele teinud.

Kas on see õiglase isa, kes oma lapsele kõie kaela tõmbab, sest et lapsel ju sünnimijest hambaid suus ei olnud — kas on laps selles süüdlane? — Nii ta loodus ja kõik olendused — nad on ju meistri tahtmise järele loodud.“

„Sahaha, kui lapselik sa oled — waata mõnda mehhanismust — meister on ta kofku seadnud — ja meister paneb ta käima — kes on siis selles süüdi, kui suuremad jaotused wäikemaid õeruma hakkawad, ja wiimati neid häwitades ta ise on sunnitud seisma jääma — kes on selles süüdi? . . .“

„Meister; ta wõiks ju . . .“

„Wast — ka meie, waimud, oleme selle meistri masina jaotused — ja nii ei ole meil lubatud oma meistri üle arvustada — pealegi ei ole ju see meie asi ja mina tahan, et kõik, mis ümber on, kõduneks ja kaoks — see on minu ülesanne juba algusest — ja ma olen rõõmus, et ta rutemine täiduneh.“

Õhtudes lasi teine waim oma waate terwe umbruse üle libijeda — ta nägi igalpool woolawat werd, ta nägi lugemata walust ja kannatusest lõhkipaisunud südameid — ta nägi õena woolawaid pisaraid; ja igatsust — igatsust, mis weel walusam kui tuli, mis lõhkest kuulide seest wälja tungib, ja ta kuulis surijate hädikisa — ta kuulis tuhandete naiste ja laste südantlõhkest kaebusi, ja kaastundmus kõigi wastu täitis ta waimurinda, nii et ta ühes nendega nuttis — ja nuttes palus ta oma naabrit — teist waimu, kes õhkest ja rahulolewast oma kalgi waate wälkivate tulede poole oli pööranud:

„Naaber, tagane — tagane kaugele, anna see umbruskond — kus niipalju walu ja raskust on, minu meelewalda! . . .“

Sõnalaujumata tõusis naaber-waim ülesse õhtu — ja kats waimu algasiwad jälle oma tumma liblikumängu —

Need waimud on: sõda ja rahu . . .

27. VII. 16.

R. Kaasik.

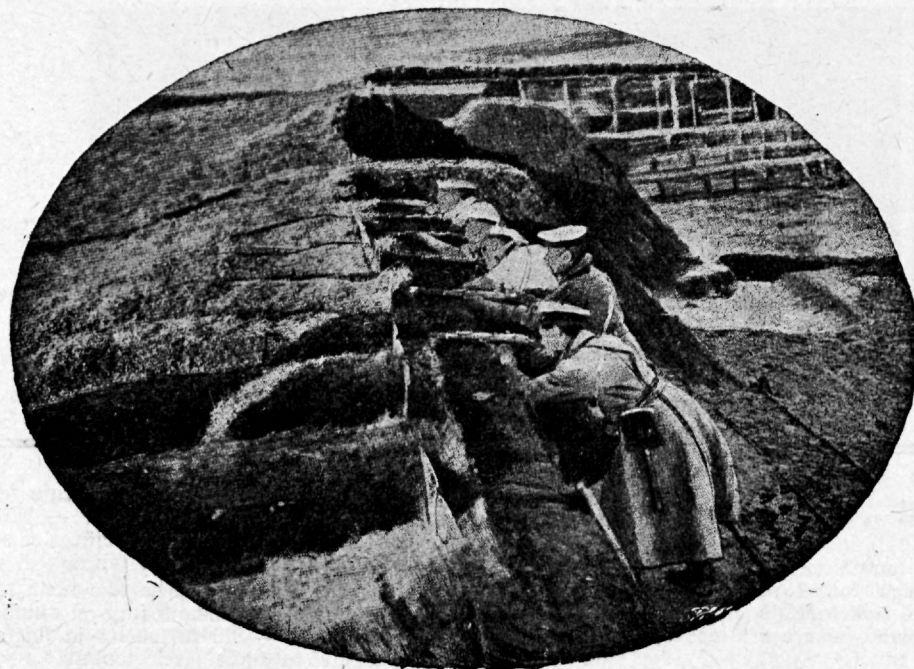
Uudis: Weiksed maatlused kodumaa wäljal.

M. Weizenberg.

Sisu: Wäitse, Rohusetundmus, Sõda, Jäädawus ja Kaduwus, Suwisel õöl, Linna- ja maaelu, Maalt linna, Mis toob meile ajawool.

Sind 30 kop.

Saada igas raamatukaupluses. Pealadu: „Teadus“ Tallinnas.

Lastekraawis.

Xiri . . .

Bifar palgel, eha walgel
loeb ta kirja kodumaalt,
kus ta leiab sõnal selgel
armastust, mis põlweralt
asub noore neiu rinnas,
kes lord kaunil kodumaal
temale on annud ennast
waitjel õhtul eha a'al . . .

Armastuse kirja sunnil
unustab ta ümbruse,
wõõrsil — õhtu eha tunnil
Pühendab end kallile . . .
Õtti winguw kuul ta näpust
kirjakeste purustab,
lõhlew pomm ta unistusest
unistaja äratas . . .

Karl Kaasik.
Õjawaäljal.

Uni.

Riiupi eit küpsetas kooka.

Pannitais pannitäre järele ladus ta neid suure kausi
sisse, kuni see wiimaks kuhjani täis oli.

Mis hakkas Riiupi eit niisuguse hulga kookidega te-
gema, — ära neid ta ju oma mehega ei jõudnud süüa?
Aga waat, mis nõu Riiupi eidel oli: homme hommikul kell
kümme oli puusaamine pritsimajast ja tarwis oli sinna oo-
tama minna; kudas ja tühja kõhuga ootad — tarwis ju ikka
ta söömapiolist kaasa wõtta. Ja Riiupi eit küpsetas kooka.

Kui juba küllalt arwas olewat, fidus ta muist kooki
hoolega rätiku sisse, et minnes enam aega ei pruugiks wiita,
ja jättis muist mehele, et sel homme süüa oleks.

Kell kaksteist õösel sammus mööda tühje uulitsaid üksik
inimesekogu kärmeste edasi. See oli Riiupi eit.

Kõik kohad olid waiksed, linn magas alles. Õjegi koerad
— need lõpmata võrahu rikkujad — olid waikunud.

Kuhu siis Riiupi eit nii warakult, südaõösel, tõttas?
Kas ehl puude „selki“ saama? Aga neid halatasse ju alles
hommikul kell kümme ondma? Ehee, ega Riiupi eit loll
pole, et nii hilja läheb, — ta läheb ukse taha ootama, et
hommikul esimesena ette pääseda. Oli ta ju teiste käest
kuulnud ja ta ise näinud, et hommikul esimestele need pa-
remad ja kuwemad puud ära jaotatakse, kes aga hiljem tuleb,
see olgu toorestega rahul. Riiupi eidel oli todus kaks-
kümme üks nummert. Kolme numri järjelord oli juba ees
olnud. — Et Riiupi eit ikka alles hommikul kella wiie ajal
oli läinud ootama — siis oli ta ikka ilma jäänud. Täna
oli neljanda numbri järjelord ees. Ja et mitte jällegi hiljats
jääda, tõttas Riiupi eit õige warakult „fabasse.“

Tal oli õnne, — kedagi polnud veel pritsimaja trepi
peal ootamas, tema oli esimene.

Ta ronis kärmeste mööda treppi ülesse ja istus ukse
taha trepiastme peale, et, kui üks awataks, esimesena sisse
lipjata. Kõogikimbu wõttis ta etteaatlikult sülle, et siis
tohe sööma hatata, kui nälg kätte tuleb.

Siis hakkas ta ootama.

Ilm oli alles pime. Taewas oli pilwes; ainult mõnest
kohast sätendas üksik tähesilm. Puhus wilsu tuul. Kusagil
kaugel lõi kiriku kell pool üks.

Riiupi eit tõmbas suurrätiku kindlamine ümber ja hakkas
mõtteid korutama — kust suhkurt wõtta, kust silku saada,
kust kohast wõiks jahu ilma pileetita osta, — eila õhtul oli
ta wiimased kookideks teinud jne.

Riiupi eit mõtles ja mõtles ning pea wajus ikka mada-
lamale ja madalamale, filmad kippusiwad kinni minema —
uni tuli wägise kallale. Jah, täna õösel polnud ta ärewuse
pärast magada saanud (ikka oli ta hirmul olnud, et ehl aga
esimeseks ukse taha ei jõua), ega see siis sugugi ime pole, kui
niid, kurb mõtteid korutades, uni hakkas kallale tikkuma.

Riiupi eit ärkas mõtetest, raputas pead, äigas käega üle
filmade ja plüüdis und eemale tõrjuda, aga see ei tahtnud
heasti õnnestada.

Siis harutas ta oma sõogikimbu lahti; wõttis paar kooki
ja hakkas neid ajawiiteks nosima. Uni näis eiste nagu
eemale minewat, kuid siis tuli ta veel suurema hooga kallale.
Riiupi eide suu hakkas ikka enam ja enam pikkamisi liikuma
ning jäi wiimaks seisma . . . Pooleli sõõdud kool kullus
näppude wahelt maha, käed wajusid nõrgalt sülle, lahtiste
kookide peale . . .

Riiupi eit oli magama jäänud.

Jah, oli küll magama jäänud, aga mõistus töötas ikka
weel edasi. Kõige magusamad, ilusamad ja kuulelikumad
pildid kerkisid ta silme ette. Ta nägi unes, et odawa hin-
naga jahu oli saanud suure hulga walmis osta; piiritust,
suhkurt, kõike oli küll. Praegu oli ta just esimeseks pritsi-
maja uksest sisse peafenud ja talle pakuti odawa hinnaga
häid, kuiwi kasepuid müüa (Riiupi eide nagu wenis läbi une
õndsale naeratusele, — wiimased puud olid tal kodu otsa
lõppenud ja isegi wana kapsatiini oli juba plüüda alla rän-
nanud). Tema ostis tohe wiis sülda, maksis süllaft kuus
rubla ja sai „selki“, millega ta filmapill puid wakkalist ära
läks tooma. Seal laoti talle täis (!) süllad ja wiis woori-
meest wedasid puud koju. Siis nägi Riiupi eit unes, nagu
oleks sõda otja lõppenud ja tema poeg lahinguwäljalt koju
tulnud . . . Tallinnasse oli „konta“ asemele elektri-tramwai
täima pandud ja see oli eestlaste töö . . . Poeste taga

Romulus ja Remus.

Magu sagebaste suurte asutuste algus, nii on ta Rooma riigi algus muinasjuttudega kaunistatud. Käägitakse, üks Trooja kangelane, Neéas nimi, kes peale Trooja langemist põgenema saanud, sattunud peale pillkade ekshoitide Italiasse Latiumi randa; seal walitsenud tema järeltulijad Tiberi jõe ligikal Alba Longa linnas kui kuningad. Kord saanud neist taks wenda korraga troonile. Koorem, Amúlius, tõuganud wanema, Numitori, troonilt ära, et ise ainuwaltsejaks saada. Numitori tütre määranud ta templisse preestrinnaks: see pidi seal igawesti neitsipõlwe elama. Siiski sünnitanud neitsi sõjajumal Marsiga katkitud pojad. Amulius fartnud poisidest oma wägivaldse teo kättemaksmist ja kätkinud nad seepärast korwi sees Tiberi jõtte heita. Kuid korw jäänud Palatiumi kingu jalal wiigipuu otja külge kinni, kus emahunt mõlemat poeglast imetamas läinud. Helde südamega karjane leidnud poisikesed sealt ja wiinud nad koju. Ta andnud neile Romulus ja Remus nimets ja kaswatanud nad üles. Kord sattunud Remus Numitori karjastega tülisse. Need köitnud tal känd kinni ja wiinud ta oma isanda ette. Nüüd rääkinud Remuse tauija Numitorile üles, et poisid tema enese tütre poeg on. Mõnused wanamees mõtnud mõlemad tütrepojad oma juurde. Kui nad kuulda saanud, mis ülelohut Amulius nende wanaisale teinud, tapnud nad Amuliusse ära ja aidanud Numitori jälle troonile. Tänuks kinkinud Numitor sellejama kingu neile, kus emahunt neid imetanud. Wennad otjutanud siia uue linna ajutaba. Kuid peagi läinud mõlemad wennad tülisse ja Remus saanud surma. Romulus asutanud siis ükfinda Palatiumi kingule linna, millele ta Rooma nimets andnud.

polnud enam „sabasi“ ja kõik oli imeodavaks läinud Siakasuwoõjad olid mõnne metsa jämedate mändide otja ülesse poodud Ja siis nägi weel Riupi eit, et Cestimaa oli omawalituse saanud ja tema pojast oli aus minister tulnud.

Weel palju ilusaid ning häid asju nägi Riupi eit unes, aga kes neid kõiki jaksab siin ülesse lugeda.

Ulm oli wahapeal juba walgemaks läinud. Surukell löi neli. Pritsimaja ufse taha oli juba peale magusas unehõlmas wiidiwa Riupi eide weel üksteist eite tulnud. Ja nüüd hakkas neid juba dige rohkeste juure tulema. Kell wiis oli juba katsummendühelja inimest ufse taga ja kell kuus wiiskümmendkolm inimest. Uste awamiseni jäi weel neli tundi aega.

Riupi eit aga puhkas rahulikult ufse taga nurkas edasi ja nägi parajasti unes, et raudteede peal kõik aujad ning diglased ametnikud teenisid; raudtee-õnnetusi polnud enam ja toiduainete rongid wiisid ilma atkämatsuta liikuda.

Kell kahelja oli juba ufse taga ootajaid rasle üle lugeda, aga nii umbes paarisaja ümber wõis neid ilka olla.

Kell sai ühelja. Inimesed läksid ärewaks ning hakkasid ufse poole tungima.

Kell hakkas wiimaks kümnele lähenema. Ürewus inimeste seas tõusis. Ürigimine läks suuremaks. Seda oleks ta tingimata Riupi eit tundnud, kui ta mitte parajasti poja pulmi, kes Siina printsessi omale abikaasjaks kosis, poleks pühitsenud.

Nüüd kostis ufse juurest luku keeramise krabin. Lüngimine ja käre tõusis wiimase tipuni. Ufse mõlemad pooled

said korraga lahti kistud ja wastupidamata jõuga wajas inimeste jõgi ufsest sisse. Ufse tagant nurgast kostis hädaline kisa. See oli Riupi eit, kes nüüd ufse ja seina wahel pigistatult oma ime-raskest unest ärkas ja hirmust käre tõstis. Koogid weeresid ta sülest maha, mõõda treppi laiali ja said filmapilkfult inimeste poolt pudiks tallatud.

Wiimaks jõudsid inimesed ufsest sisse ja Riupi naine peasis tahtmata wangistusest. Digades ajas ta enese piisti ja katkus küljekonta; need olid terwed. Siis korraka tuli temale midagi meelde. Saruldase kiirusega tormas ta ufsest sisse ja — jäi wihapäraselt keeletult seisma — tema oli kõige wiimaseks jäänud.

Mõne minuti pärast kuulsid pritsimaja udest mõõdaminejad sealt hirmust wandumist ja käre ning nägid kudas kellegi wihase näisefogu ufsest wälja lendas ja kirudes mõõda uulitsat edasi tõttas.

Riupi mees oli juba töölt lõunale tulnud, sõi naise praetud koola ning ootas õndsja tundmusega, millal armas abikaas puukoormaga tuleb.

Ja ta tuli, aga puukoormat polnud.

„Kus puud on?“ küsis Riup.

„Pole,“ wastas naine kohmetanult. „Ma ma jain täna küll hommiku wawa ette, kuid aga täna anti ainult tooreid kuuse ja männi puid. Mina neid ei mõtnud Aga järgmise numri järjekord on warsti ees, küll siis ilkagi saab.“

Riup õhtas, sülitas, wõttis kirwe ja hakkas pesupali põletispuudeks lõhtuma. E. R.

Loomad elupäästjana.

Kassil oli neli poega, ja omanit heitis neist kolm jötte. Kass kassiteft wajasid lohe põhja, kuna kolmas, kes wähe wastupidawam oli, end kauem wee peal wõdis hoida. Ta häbaldama kisa peale rattas kohale emane koer, hüppas wette, lahmas kassitefe suhu, kandis ta kalda'e ja pani ta oma poegade keskele maha. Ta hoolitses wäitje looma eest, kuni see juureks sircus.

Parisis, Seine ääres, juhtus järgmine lugu. Mõned uulit'apoišid leidšid kujagil läheduses haige koera ja wistassid ta wette. Koer oli juba ninõrd nõrk, et ta enam ei oleks suutnud ujuda ja kindlaste ära oleks uppunud; sel silmapilgul tormas üks suurt tõugu koer oma kaasloomale appi ja tiris ta kaldale. Waemalt oli juur koer eemale läinud, kui poišid koera weel teine lord wette paistassid. Jällegi hüppas koer wette ja tiris oma kaaslooma weel lord wälja, siis aga tormas ta urisedes poiste kallale, kes nišid rattu sääred tegid. —u—

Würstlinna Ljubitša.

Endise Serbia kuninga Miloschi abikaasa oli šoja ajal türklaste wastu tõigile oma julgust ja waprust wõinud näidata, ja mitte harwa ei wõidelnud ta mehega kõrwuti. Kui maal jällegi rahu walitšes, pani ta tähele, et ta mees kellegile näitlejannale enam tähelepanekut kintis, kui oma abikaasale. Ljubitša oli armukade, kuigi ta peatnaha tõigega rahul oli. Ühel päewal, kui würst ja würstlinna rahwatoosolekule ratjutasid, kus maa seisulorraft pidi räägitama, oli nende seiskonda ka see wõdras daam sattunud. Pikkamõdda eraldas ta ennast saatlonnaft, ratjutas ju peaaegu mõlema printsi kõrwal ja lõpuks näitas ta ennast ühes reas würsti perekonnaga.

„Tagasi!“ hüüdis würstlinna Ljubitša, ja ta juured mustad silmad wälkusid. Daam ei kuulunud šona.

Seal šõitis würstlinna weidi kiiremalt, ratjutas ümber poegade, tõmbas püskoli taskust ja lastis wõitšleja maha; siis läks ta jälle oma mehe kõrwale ja wastas rahulikut: „Ma maksin haawamise eest kätte, mis ju abikaasale ošaks sai.“ Juuresõlijad lootšid midagi hirmsjat, seft Milosch oli wäga äge, kuid Milosch oli rahuline, nagu ei oleks midagi juhtunud. —u—

Lincoln'i unenägu.

Kui president Lincoln'i omadustest räägiti, siis kideiti isearamis ta šugawat, palawat armastust oma perekonna wastu. Ei ošnud pea šugugi šõhut, mil Lincoln pärast päewa wästawat tõõd oma perekonna üšši oleks jätšud.

Ühel päewal küšib ta oma abikaasalt, mis ta unägudeft arwab.

„Midagi,“ oli wastus.

„Noh, see on mulle armas, seda kuulda,“ arwab president, „seft mul oli eila kaunis kurb unenägu, mille täide-minekut me šõil ei taha šoowida.“

Roorelinnu jahi ajal.

Nišid palus teda ta wäitje poeg, ometi oma unenägu jutustada, ja Lincoln pajatas: „Ma läššin hilja woodi ja jän šige pea magama. Nišid nägin ma und, nagu walitšets mu ümber wäikus, ja tostats kaugelt nutulähin. Šiis oli, nagu tõuleks ma üles ja sammuks trepist alla. Šgalpool jama wäikus, kuid nutt ja kaebamišed lähewad järšjärgult kõrwemaks. Ma astusin kuhugi tупpa. Mu ees sešis juurepärawane katafalk, millel šurnu puhkas. Šgalpool wahid ja hull rahwast. „Kes on šurnud?“ küšisin lähemalt šoldatilt. „President,“ wastas see, „ta langes mõrtšuluteft ohwritš.“ Nišid kuulšin jawnast hädakaebamišit, et üles ärtassin. Ma ei šuutnud enam magama jääda ja ošin šõhutud meeleolus.“

Kui ta lõpetas, waatasid tale proua ja poeg hirmunult otša, ja laps küšis kartlikult: „Unenäol ei ole ometi mingi tähendust, isa?“

President wastas kindlalt: „Ei, katšume teda unustada, see oli ju ainult unenägu!“

Šiiski ei šuutnud ta šelle unenäo tumedaft mulšest wabaneda. Šgalpool šaatis teda tõšine šurmakujutus, mida ta unes näinud, ja ta kuulis nuttu ja hädakaša, nagu ta šeda unes kuulnud, üks šõit, kus ta tõndis wõdi oli.

Kui 14. aprillil 1865. näitšleja Booth ta Washingtonis maha šaši, ja šurmasõnum prouani jõudis, hüüdis see: „Ta unenägu, ta unenägu!“ Mõgusel ei šaanud keegi nende šõnade tähenduseft aru, kuid hiljem räägiti palju presidenti prohwetlikust unenäošt. —u—

Argtuse trahw.

Kudas mõnikord argtust trahwitšše, šelleft pakub meile keiserliku Madeloni polgu ajalugu hea loo. Kui nimelt a. 1642 Rootši kindral Torstenfon Leipzigi poole marsšis, ja keiserlik šõjawõgi ertsšertsog Leopold'i ja kindral Piccolomini juhatusel linna wärawate ees lahingut löid, šaitus keiserlik Madeloni polk šegadusesse ja põgenes.

Trahw järgnes pea. Nišpea kui polk jälle koos oli, wõštid ta kuusteist polku oma keskele; kaebtus loeti ette ja hakati kohe kohut mõistma, peale šeda, kui šoldatid oma piššid kindral Piccolomini jalgade ette olid maha pannud. Sellepeale loeti otšus ette: Polgu lipud kistakše katti, šõil kõrgemad ohwitšerid ja leitnandid peawad mõõga läbi šurema, kuna lipnikuteft, alamohwitšerideft ja šoldatiteft iga kümnes mees üles puuakše.

Otšus šaadeti täide, ainsa pehmen-dušega — et poomisešurma ašemele ertsšertsog Leopoldi käsul pišššurnu pandi. Šta polguilem Georg Madeloniušel šõõdi pea otšast, kuigi ta mitu korda oli armu palunud. Ülejäänud šoldatid ašendati aga teištšše polkudesse, nii et häbištatud polgušt ifegi nime järele ei jäänud.

—u—

Teritaja.

S. Gusjew-Drenburgski.

„Teritada nuge, kääriki . . .“

Kõlaw lapse häälekene kostis hommiku-õhus, nagu kaasa-lauldes jämedale kellakajale, mis hommikusele jumala-teenistusele kutsus.

„Nu—u—ge parandada . . .“

Poiss kandis suure waewaga terituspinki. Oma armast nagu ülestõstes, waatas ta majade ülemiste kordade poole: kas ei kutsu teda keegi tumedatest akendest?

Kellad hüüdsid:

„Dlon—dlin—dlon . . .“

Aga tema hüüdis kaasa:

„Te—e—rita—a—da! . . .“

Kellegi wali käsi liiskas alumisel korral aina eesriide ära, ja seal paistis ruskat näitaw unine kuju.

„Ma sulle näitan teritamist, kur—ramus,“ karjus inimene, „rahu ei anta . . . kasi minemal!“

Lastekaitse-seltsi liige, lõunale minnes, peatas rist-uulitsal, pani kalla maha ja, rätikuga otsaesijelt higi pühkides, waatas poisi järele.

Kuulas tema kõlawat häält:

„Nu—uge teri—i—tadal . . .“

Seltsi liige mõtles ja ütles:

„Hei, pois!“

See jooksis hingelbades tema juure.

„Teritada käsite?“

„Näen, näen, et waewalt niisugust raskust kannad! Bot mõtlen: tarwis teenistust anda. Terita sulenuga ära!“

Wihises, wilistas pink, sädemeid pilludes.

Lastekaitse-seltsi liige waatas neid hülgawaid sädemeid ja küsis ajawiidu pärast:

„Aga kui wana sa oled?“

„Kümne aastane, isate.“

„Küllast?“

„Küllast, Muhrowklast. Teist aastat elan siin peremehe juures. Põud, näe, oli tädi juures kaks aastat, ja loomad surid. Sa läts Siberise uusi kohte waatama. Aga minu andis peremehe juure, enne õppusele, pärast ka raha eest.“

Lastekaitse-seltsi liige ohkas jägawalt.

— Sumal, kui teadmatad on ju teed! —

Ja küsis asjalikult:

„Kalli raha eest andis?“

„Kolmteismend rubla aastas ja muud tarbeasjad.“

Ratas wuhises.

Wäitjed sädemed lendasid noatera alt ja kustusid kohe.

„Noh, aga kuidas,“ küsis seltsi liige, sädemeid silmates —

„kas peremees sinuga hästi ümber käib? Elad mõnustasti? Sind ei lööda?“

Ratas jäi seisma.

Kõhn näole tõusis küsiwa poole, ja hallides silmades uitasid pifarad . . .

„Ei lööda?“ kordas ta.

Ja naeratas kurwalt.

„Miks ei lööda . . . ja mismoodi weel? Tema oskabl Meid, poisia, on tema juures mõnikord kuni kümme, ja nii peksab, et ilma mõistufeta oled . . .“

„Mille eest siis?“ imestas seltsi liige.

Jälle wuhises ratas ja sädemed lendasid.

„Selle eest, et wähe teenid . . . ja ega päempäewalt ei saa,“ arutas pois, „üts päew rubla . . . isegi kolm teenid, aga mõnikord ka midagi! No, ja sellel päewal tuled näljajena koju ja tead, et karistus tuleb . . .“

Ratas jäi äkki seisma.

Poiss karjus wariwatalt huulil:

„See mis tahad mõnikord . . . nii paha!“

„Mispärast siis näljane oled, räägid?“

„Mispärast!“

Poisi nagu oli ärewuses.

„Sellepärast, et ta . . . wana kurat ise on! Et te-male seal ilmas põlewaid süsa ei raatitaks!“

„Kuid sina, iflagi . . .“

Lastekaitse-seltsi liige ahwardas näpuga:

Emblumb.

Neiu (peigmehele äratitlemise kirja „läbi lille“ kirjutades): „Armsam! Kui sa mind enam ei armasta, kui sa minust juba äratüdinenu, ittle otsekoh, ära salga, muidu olen ma sunnitud Sinule . . . sedajama üttema . . .“

„Niisugusele wäittele on rahu tarwis!“

„Dige, isate . . . Meie hulgume aastaid näljajelt.

Kanna tühja kõhuga niisugust rasket wärti, temas on juft kolm puuda! . . . Ja elame nagu koerad! Hommikul wiuldas leiba ja kruus kalja, õhtul sama, aga päewal midagi! Noh, on päew hea . . . jookied trahteri, õgid midagi paari kopita eest. Aga jee juhtub harwa. Sa luurab järele, tema . . . tina-film! Wõib olla, wahib praegugi kusagil nurga taga. Kord oli juhtumine minuga. Rats päewa ei sõnnud, käin — jalad kõiguvad. Waatan — teeninud rubla, mõtlen: sõnn dige, ega surra wdi. Lähem trahteri, istun laua ääre: andke kapsasuppi, räägin. Anti — kui magus. Ei jõudnud lusikat wotta — kui peremees seall „Res sa oled?“ Ja wõtab juustest kinni. „Res sa siis oled?“ Kui lööb mind kõigest jõust, ise räägib: „Kas on supp magus? Peremehe raha eest ostetud supp?“ Trahteris istusid woorimehed ja tööliised. Kõik läksid tema peale: „Kuidas sa poisist peksta tohid?“ Lasti siis minu lahti. Kohe pugessin pelgu . . . aga iflagi üles leidis!“

„Terita, terita,“ rutustas seltsi liige. „Ma ruttan ju lõunale.“

Weel wihajemalt käis ratas.

„Wangi elu!“ õhtas wäike kümneaastane pois nagu mees. „Isegi õomajal oleme nagu koerad: talwel ja suwel küümis! Eh . . .“

Poiss naeratas kahwatult.

„Keegi ei kaitse meid!“

Lastekaitse-seltsi liige kõigutas murelikult pead ja ohkas: „Waesed lapsed!“

Ratas jäi seisma.

„Walmis!“ ütles pois.

Ja andis noa.

Sõjamees on asjatundja.

Röögitüdruk (kes hiljuti uue koha peale tulnud oma kawalerie-soldatile): „Siin, Beeter, on meil kuldne põli: sõõ, nii palju kui süda himustab, ja tee mis tahad. Herrafed astusid alles minewa kuu abielusse, neil on iseneesega tegemist ja ei pane midagi tähele . . .“

Soldat: „Seda küll, aga ega see hea põli üle kahe nädala siis enam ei wälta.“

„Palju?“

„Kümme kopikat.“

Lastekaitse-seltsi liige waatas laiade silmadega:

„Kü—ümme kopikat?!“

„Kümme, isand.“

„Oled ja mõistuses, wend . . . mis? Mina maksan alati wiis kopikat! Mäti wiis kopikat . . . alati! Säh, wõta wiis! Aga rohkem ära oota! . . . Kümme kopikat? Ah? Noa eest? Sa oled küll rumalaks läinud!“

Lastekaitse-seltsi liige wõttis uueste katla maha, ja pühkis higi.

„Kümme kopikat!“ lordas ta rutates. „Kas on nähtud hind, ah? Mäti wiis kopikat. Wot . . .“

Ta noogutas inetult pead.

„Kurdad neid, aga nemad . . .“

Kõlaw hää helises juba kaugel.

— „Te—e—rita—a—da nuge, k—ä—ä—rifi!“

Ja nagu tahaks kõik kellahüüded oma karjumisega üllilä, lõpetas ta peenikesel noodil lapse häälega:

„Nu—u—u—ge parandada!“

S. S.

Subli uni.

Rõneleja: „Jumal löi maailma kune päewaga. Nende päewade all ei tule muidugi mitte niisuguseid päivi mõista, nagu meil nüüd ajamõdumiseks tarwitusele on wõetud, aga need päewad olid perioodid, mis oma mitukümmeend tuhat aastat kestsid.“

Laiskworst (iseenesele): „No küll ol'ks aga sel ajal hea elada olnud, — oleks saanud ikka ühe ööga une tubliste wälja magada!“ — Wambola. —

Paistab olema. „On see tõsi, et abielumehed kauemine elawad kui wallalised?“

„Lollus, see aeg paistab neil nagu pikem olewat.“ — is

Weel igawam. „Kas wõib igawamat asja enam olla, kui kalaõngitsemine?“

„Jah — pealtwaatamine!“

— is

Armastusekiri.

R. Piibunofu.

Kui rumal see ometi oli! Praegu, kus suwituse lõbuve maitmine kõige juuremas hoos, praegu, kus taewas nii selge ja pilwita, kus tumesinist merepinda ainult tafased tuulehood kergelt õdtsjuma panewad — kui rumal see Abdolji poolt ometi on, oma tuju tont teab mille pärast ära rikkuda lasta!

Wõtles ta eht linnas walitsewa suhkrupuuduse peale, millest lehed jälle nii rohkestest kirjutasid? Ei, niisugune asi talle peawalu ei sünnitanud, sest poisimehena linnas sõõgimajades lehatinnitust õstides wõis ta kindel olla, et nende peremehed oma külalistele iltagi magusastegemata kohwi wõi teed ette ei too.

Wõi sünnitas tale meeletusta asjalugu, et ta eila linnas käies oma jalgratta puruks oli ajanud? Ka mitte, ja just wastuolka: ta oli weel wõimus selle üle, sest et ta nüüd muretalt Kadriorus ja Iggi ringi wõis hulkuda, ilma et üksti linnawaht tema „õiduriista“, s. o. jalgade-paari, õiduriist ja sihtiji „regulerima“ oleks wõinud tulla.

No mis asi wõis siis Abdolji tuju nii ära rikkuda?

Terve asjalugu seijab kelles, et tal hommiiku üles tõusetes meelde oli tulnud, et täna reede on ja ta oma kallimale kirjutama peab.

Noorproua Wiitmann, kelle mees sõjas wiibis, oli oma emaga Wõõsu rannas suwitamas. Noor proua ja Abdolj wahetasid kirju iga kolme päewa takka, et mitte liig sage-daste postkontoris „järelnõudmiseni“ saadetud kirju pärimas käia. Eila oli Abdolj tema käest kahetäheleheliselise kirja saanud, mis aga kuusteistkümmend lehekülge wälja tegi, sest noorelproual oli wiifits esiti pöidi külge kirjutada ja selle peale weel pikuti, nii et tema kirja lugemine dige keeruliseks asjaks muutus. Abdolj aga oli koge niisuguse korra sisse seadnud, et ta ainult neljal leheküljel wastas, kuid selle eest pidid ülewalt alla täis olema. Kirjutamisest tarwitas ta harilikult lilekujutusega ilupaberit, sest et ilustus üle poole esimehest leheküljest oma alla wõttis.

Kui ta enese riidesse oli pannud, asus ta koge kohwi-maja poole teele, kus ta harilikult oma armastusekirjad walnis jepites. Ta sammus dige aegamiisi, niisuguse teed lühendades.

Kohwimajas wõttis ta rõdul istet, tellis klaas kohwi ja käskis sulge ning tinti tuua. Undeksandmata kergemeel-jusega tõi tellner kõigepealt sule ja tindi. Kuid Abdolj otjus-tas siiski ära oodata kuni kohwi toodakse, et siis kõigepealt kõhtu kinnitada ja selle järele juba täie hooga kirja kallale asuda.

Aga isegi kõige unijemas kohwimajas, kus palatusest lõõsrujunud tellnerid nagu sügiseped kärpsed ringi esimad, ilmub kohwi lõppude lõpuks iltagi lauale. Ja kui kohwi lauale on ilmunud, tuleb ta ta ära juua, et ta mitte ära ei jähuts. Ja kui wälised lontsub ja püad wahetajad nende wahel ka ei oleks, saab klaasitais lõppude lõpuks iltagi tähtjaks.

Sellepärast tuli ometi julg märjaks kasta ja lilekujutuse alla ümarguste tähtedega maalida:

„Armas, kallid rotike!“

Aga edasi? . . . Millega algada? . . . Wiimase kirja kättesaamist tõendada?

„Sain sinu armsa kirja, minu tillute mujurull!“

„Ja edasi? . . . Ah jah.“

„Jka ja ikka jälle loen teda, ja suudlen teda kümneid, sadandeid, tuhandeid kordi.“

Saadud kirja kohta pole enam midagi ütelda. Sehe-lõpuni oli kõigest kaks rida jäänud. Abdolj wõttis selle taksituse palatwa hüüdega: „Ma jumalban sind!“ millele pitt rida punktiisi järgnes.

Enne kui teist külge pöörata, lastis ta tellnerit kuiva-tuspaberit tuua. See wõttis weibi aega, mida Abdolj puhkamisest tarwitas.

Pikkamiisi teist külge pöörates nägi Abdolj ilmatu hulga walget paberit. See pani teda ehmatuse pärast peaaegu karjatama, ja abita langes ta tooliseeni najale tagasi.

Millest talle siis kirjutada? Kudas ta aega mööda jaadab? Kuid selles ei ole wähematti huwitawat. Minute

afi, millest jutustada võiks, oleks viimane autojõit. See ikka nagu oleks midagi.

"Eila sõitmine meie autoga Jürisje. See on linnast neliteistkümmend ja pool versta eemal. (Verstade arv kirjutati muidugi tähtedega, ja mitte numbritega.) Oli dige igav, üleüldse on mul ilma sinuta alati ja igalpool igav."

Enejeft pole enam midagi jutustada. Aga mis siis tema teeb?

"Ja sina, mu tilluke rotike? Kudas sina ka aega surmuts lööd? Dige lõbusalt muidugi? D, mis ja mulle ka ei kõneleks, ma olen kindel, et sina minuft kaugele dige lõbusalt aega viidad! Ja see vihastab ning äritab mind, ja ei anna mulle rahu!"

Siis järgnes terve rida etteheiteid ja noomituji, mille tagajärjel ta teise küljega õnnelikult lõpule jõudis.

Suure vaevaga ja kõige aja ähkides ja puhtides sai ta viimaks ka tolmada leheküljega valmis. Siis aga ei saanud ta enam tudagi edasi. Juba valmistirjutatud lehekülge silmitsedes heitis ta enesele ette, et ta liig tihedalt oli kirjutanud, kuigi ühtkute ribad vahelt dige laiad walged siilud vastu vahtisid.

Ei aivanud muud, kui mingifuguseid täiendavaid targutusi ja arvamiisi armutadebuse-tunde kohta välja otsida.

"Seft, maata, jee mõte, et ja kedagi teist võid armastama hatata, teeb mind hulluks. . ." Kuid, kirevase päralt, seal ajas see äraneeud kellner oma küsimisega, kas ta tihja kohvitlaasi ära võid wiia, tema mõttekäigu jällegi jassi.

Seal pani ta sule kõrvale ja jäi mere peale pöörnema. Aga merel on ilma selletagi tegemist küllalt, et armastujekirju septiivatele noortele kandatele mõtteid ja aineid muretjeda.

"Ja päriselt ei ole mul ju," mõtles Adolf iseeneses, "kella viieni midagi teha. Jätub niisamuti siin. Negamisi lijan iga lausele järgmise juure, ja jduan niivõisi ilma suurema vaevata oma neljaleheküljega valmis."

Seljal filmapilgul ilmus kohvimaja ukse peale Adolfi sõber Otto Luttmann. Adolf ja Otto mängisid igapäew kahelst biljardit. Kumbki neist pidas südamepõhjas ennast oma vastumängijaft tugevamaks, ja see võistlemine huvitas neid palju enam, kui biljardimäng ise, millest nad muidu vähematti ei oleks hoolinud.

Ja Adolf kahetjes nüüd kibedaste, et ta kirjaga lõpule polnud jõudnud. Otto mõttis tema kõrvale istet.

"Kirja kirjutate?"

"Jah, aga mul on aega rohkeste. . . Kirjad võetakse postilastist alles kell viis välja."

"Roh, tehke ruttu, ja mängime siis väikeste partii biljardit. . ."

Ja tõeste oli kõige mõistlikum kirja lõpetada, et sellest üliigavast tööst tord wabaks saada ja siis täie mõnuga ja südamerahuga biljardi ette astuda.

Ja meeletuult afus Adolf kirja kallale. Kuid pea oli tähi, nagu õlletann. Ja ikka ja ikka jälle pidi ta selle peale mõtlema, et ta eila Ottole kuusteistkümmend silma ette oli annud. . .

Et kiri pörmugi edasi ei nihkunud, pidas Otto kohajets juttu alustada:

"Räгите teie õnnetust, mis täna hommikul kalda ligidal merel juhtus? Paat läks inimestega põhja. . . Rahju on iseäranis sellest kahelümnekahe-aastajest üliõpilajest. . . Slegi tema surrukeha ei leitud üles. . . Hirmus õnnetus!"

Adolf jahmatas, haaras lähtu jule ja kirjutas:

"Kujuta endale ette, tilluke rotike, kui pörutaw õnnetus täna siin juhtus. Kalda ligidal merel läks paat inimestega põhja. Ühe kahelümnekahe-aastase üliõpilase surrukeha ei leitudki üles. Kas pole hirmus, kallid lapsuke? Ei leitudki üles. . . Ja alles kahelümnekahe-aastane. Ära sina kunagi merele mine, lapsuke! Mis siis minuft ilma sinuta jaab? . . ."

Mõttemõlgutuste abil jurma üle jõudis ta neljanda lehekülje lõpule, nii et alles kirja äärel ruumi jatkus suudlustele, palawatele suudlustele, meeletutele suudlustele, nagu oleks ta südamel liig kitsas neil neljal leheküljel olnud!

Jaapani ämmad.

Jaapanis on kõik Euroopa moodi moderniseritud: sõjavägi, kaubandus, tööstus, mood jne. Ainult miite hing. Jaapanlased ja naisjaapanlased mõtlewad ja teewad, nagu jeda nende esivanemad teinud. Raamat kasvatuse üle, mis noorele neiuale kätte antakse, on „Onna Daigaku“, mille XVIII. aastajal mõtteteablane Kaibara Echichenn tokku seadis ja mis üleüldse ainult kahesitkümmest põhiseaduseft naiskohustuste üle koos seisab.

Esialt paneb ta tähele, et moralesed omadused väärtuslikumad on, kui kehajised. „Hinge iludus on parem, kui kehaline ilu. Naisterahwas, kel puudub ilus hing, on rahutu; ta satub ruttu vihatujusse, pehjab teelt, on tade ja upjatas“. Kui naisterahwas abieluse astub, peab ta kõik tegema, et abielulahutamiseft hoiduda, mis nende todumaal nii laiale lagunenu. Ta loeb seitse wiga naisterahwaste poolt üles, mis lahutamise põhjuseks olewat: 1. naised, kes oma mehe wanemate sõna ei kuula; 2. kel ei ole lappi; 3. kel on liiga wabad kombed; 4. kes on armutadebad; 5. kel on mõni paha haigus; 6. kes palju räägivad ja teelt pehjavad; 7. kes armastavad warastada.

Kõige pahem wiga on, nagu mõtteteablane näitab: sõnakuulmatus mehe wanemate vastu. „Naine ei tohi unustada igal hommikul ja õhtul oma mehe wanemaid teretamast. Ta ei tohi pahane olla, isegi siis mitte, kui nad ta vastu ülekohtused on, ta ei ole enam enese perekonnas, waid oma mehe perekonnas, kelle wanemad ka tema wanemateft tähtsamad on.“

Sellele järgnewad naisterahwa kohused mehe vastu: mitte armutade olla, ikka sõna kuulata, palju tööd teha, wara üles tõusta, hilja magama minna. Stahte asja ei tohi naisterahwas unustada: ta ei tohi heledaid riideid kanda, ka ei tohi ta käemooride ega ettekuulutajate juures läia. Sellest näeme, et Jaapan sugugi mitte noorte naiste paradis ei ole, waid ennem on ta jeda äiapapadele ja ämmadele. Seal ei tee keegi paha nalja ämmade kohta.

Wäike kawalpea. Oma (wäikelele Paulile, kes onu käest pooltoopi marju kingituseks saanud): „Aga Paul, mis-pärast ja oma üle ainult ühe ainjama marja andsid?“

Paul (maasikaid süües): „Teised marjad ei ole sugugi paremad kui see üks, neil kõigil on ühesugune maif.“ —is

Waleste arusaanud. Reiu Ellia (oma peigmehele): „Armas Otto, ühte asja tahtsin ma täna sulle weel ütelda, paberost suitsetamist ei wõi ma kannatada!“

Peigmees: „Aga armas kasikene — suitsetada ei pruugigi ja mitte — sellega saan ma üffi toime.“ —is

Pigi. „Mispärast ja nii mureliku näoga oled, armas sõber?“

„Ah, eila warastati minu poja jalgratas ära, selle eest tuuseldasin ta ka hästi läbi.“

„See oli tema terwisele kasulik, noored inimesed on ju hooletumad oma asjadega.“

„Ja, hm, täna on ka minu jalgratas ära warastatud.“ —is

Ahwardus. Wäike Edgar on sõnakuulmata olnud ja selle eest pannakse ta kanadekuuri kinni. Rahulikult lasseb ta jeda sündida, kui aga kuuri uks kinni pannakse, hüüab ta ahwardades: „Kinni wõite mind küll panna, aga munele ma ei hakka!“ —is

Pimedas ei paista wälja. Reijija (alewi wõdrastemaja peremehele): „Kulla peremees, need woodilnad on ju ilnsa mustad!“

Wõdrastemaja peremees: „See on meie järwewe süü, paar nädalat puhuw tuul on järwewe segamine ajanud ja nüüd ei saa sellega enam pehugi puhtaks pesta. Aga pole wiga, pimedas ei paista see wäljagi.“ —is

Meie Matši järgmine (104.) sõjanummer ilmub 13. augustil.

Meiu häda.

„Waata, Lilli, mül oli eila ka niisugune nalsis kawaler, aga mitte soldat, päris ohwitser!“
 „Noh, ja läks toredate?“
 „Suurepäraajelt! — Alwaldas mulle armastust ... ja ...“
 „Ja sa wastasid, et teda ka armastad?“
 „See ep see häda on, et ei!“
 „Miks ja siis temale wastust ei annud?“
 „Ei saanud!“
 „Kudas nii?“
 „Niikohe kui ta armastust awaldanud sai, hakkas ta mind nii kirglist otse juu peale mufutama ja ei jätnud enne järele, kui koju pidin minema!“
 „Noh, mis sellest: järgmine kord ütled!“
 „Aga korraga hakkab ta jälle suudlema, nii et sõnagi suust ei saa?“

Harjumine. „Kellner, on teil kirjamarksi?“
 „Muidugi, herra, alles üsna wärsked.“ — is

Lihapaastu ajal

on perenaistele kõigeparemaks nõuandjaks

Dr. med. Hindhede

Cestujulik fofaraamat.

Sind 70 kop.

Saada igast raamatukauplusest. Pealadu „Seaduse“ raamatukaupluses, Tallinnas, Rüütli ja Harju uul. nurgal nr. 46/15. Sisijekait Rüütli uul. Tellimise aadress: Ревель „Телдусь“

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahkest tõehele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Дозв. воен. цензурою.

Wastutaw toimetaja Jakob Jaason.

Wäljaandja J. Muni.

W. Schiffer'i trükk, Tallinnas

Ülesleidja. „Kas tead, ma tegin ühe uue leiduse!“
 „No noh, mis asi see siis on?“
 „Praegu ei tea ma isegi, kas pean sellest arstirohu tegema wõi kõigeparemaks jaapawitfiks wäljatuulutama.“ — is

Kaastundlik jüda. Ema (ajalehte lugedes): „... Pealetormamisel kaotas B. polk kõik oma ohwitserid.“
 Tütar (kuuendama klassi gümnaasiumi õpilane): „Oh Jumal, kuidas wõitwad inimesed nii hirmsad olla ja ohwitseri maha lasta!“ — is

Sarilik põhjus. Arst oma ämmale: „Ära sõõ nii palju neid tootist, armas ema.“
 „Mikspärast? On see terwisele kahjulik?“
 „Ei, aga mina tahan ka neid süüa.“ — is

Ei saanud aru. „Arstiherra, mis peab siis tegema, kui nõeluis nõelanud on?“
 „Wäljaimema!“
 „Pajeb see loom jeda siis rahulikult sündida?“ — is

Wõlanali. „Siitamaale pidin ma iga kord ikka trahwi maksma, kui kohtu ees olin, täna olen ma ometi esimest korda midagi saanud,“ ütles theemaja pidaja Mines oma sõbrale.
 „Mida sa siis said?“ küsis sõber.
 „Kolm tuud wangistust,“ oli theemajapidaja wastus, — is

Papselik. Isa: „Mina otsustan inimeste üle tohe esimehe silmapilguga, kui ma neid näen, ja ilmasti ei ole ma etfinud.“

Wäike Lilli: „Sia, misjuguje otsuse said ja siis, kui sa mind esimest korda nägid?“ — is

Asjatundja. Rikas wanatüdruk: „See herra seal teinepool uulitsat wahib mind juba terve päewa. Kas teie teate, kes ta on?“

Ma japeremees: „Wanakraami kaupleja!“ — is

Päris õige. Kooliõpetaja: „Kolmandiku saame siis, kui ühe terve kolmeks jagame, neljandiku kui ühe terve neljaks ühejuurufeks osaks jagame. Mis sa saad siis, Hans, kui sa, näitufeks, isa tollipulga poolteks murrad, mõlemad pooled jälle poolteks murrad ja lõputis kõik need tütid pitati poolteks lõikad?“

Hans: „See naha:äie saan isa kääst!“ — is

Oli ikka see õige. Alma: „Kudas see tuli, et sa sellele kirjutajale mehele lätsid? Weeldis ta sulle nii wäga?“

Elisa: „Oh, ei sugugi! Aga kui ma temale oma ära-ütlemise põhjuseid seletasin, kuulas ta mind kats tundi pealt, ilma et sõnagi wahela oleks rääkinud, ja siis — siis lätsin ma temale.“ — is

„Seaduse“ kirjastusel ilmunud raamatud

Prantsuse maadlemise ja uuea wabawõitluse iseõpetaja. 98 pildiga. Hind 50 kop. Täielik juhatus Prantsuse ehk Greeka-Rooma maadlemise, uuea wabawõitluse ja jõustiku tundmisele. Eisu: Mõni sõna gümnaastikast. Prantsusekeelsed maadlusewõtete nimed. Maadlemise seadused. Wõitlus jalgade peal. Wõitlus maas.

Wabawõitlus. Wabawõitluse seadused. Hariline jala-wõte. Kaitse jala-wõtte wastu. Kallaletungimine. Jala hoop. Käest tõmbamine ja jalast tinni wõtmine. Puusa peale tõstmine ja kukla wõtte jne. Waba wõitluse wõtteid on raamatuis 34.

Reha karastusest ja eluwõidusest. Maailmauulgate wabawõitlejate Georg Hakenschmidt ja Franc Hofschi pildid ja elulugu.

Raamatu algul on maailma esimaadl. Georg Lurich'i pilt.